

DIVATVILÁG

Szépirodalmi és divatlap

a magyar hölgyek számára.

<p>Megjelenik havonként kétszer: 8-kán és 23-kán. Minden számhoz melléklet.</p>	<p>Szerkesztőség: József-külváros, Ösz-utca, 4-dik sz. Kiadó-hivatal: Egyetem-utca 4-dik szám alatt.</p>	<p>Előfizetési ár: egész évre 8 ft., félévre 4 ft., negyedévre 2 ft. A Regélővel együtt: egész évre 12 ft., félévre 6 ft., negyedévre 3 ft.</p>
--	--	---

NŐK KÖRE.

Általános divattudósítás.

Csábteljes Páris! Hónapok óta irányulnak feléd a kaczer nők úgy mint a komoly államférfiak, a kalandozó szerencsevadászok és a tudványó iparosok vágyó tekintetei, de leginkább azokéi, kik a divat- és jó izlésnek hódolói, hogy ott a fellengző egymással versenyző eszmék jóslatait meghallgassák s azokat a mennyire lehet, jó zsákmanóként hozzánk is eljuttassák. 1867-ben azonban nem csak az ipar és művészet tökélyeinek kiállítását bámulhatni Párisban, de idei divatunk is sokkal több természetes és művészi kecsket nyújt az észlelőnek a szemlélésre, mint a mennyi a szerénységgel megegyezhető. A gyöngye női szív uralva akar lenni, akár szükséges, akár nem, és a legbüszkébb nyak is rögtön meghajlik, ha a zsarnok divat kormánybotját felemelni.

A formát illetőleg, — ha különböző, gyakran egymással ellenkező szabások és a phantasztikus diszitmények tömkelegét e szóval jelezhetni, — a legeszelősebb itéletekkel találkozunk. Egyszer lelkesülten dicsőítik azon szabadságot, mely mindenkinek saját kedve és izlése szerint enged választani, másszor meg ugyanez kárhóztatik el. Alacsony alakok, melyek az uszályos ruhák segélyével az imponálók sorába jutottak, föltétlenül vetik meg a rövid öltözéket azokkal szövetkezve, kik nagy lábakkal bírnak. Stoikus megvetéssel lépdelnek, porfelleget verve fel uszályaikkal, melyek minden aka-

dályt felkeresnek, a sietve járók kelők boszuságára az utczákon végig, nem gondolva ellenfelök gunymosolyával, mely örömet enged a számukra előnyös divatnak, mohón kapva az alkalmon, hogy a női szépség lényeges részeinek egyikét, ékes tündérlábait mutathassa, melyek oly hosszú időn át a földön hurczolt ruhák leple alatt valának elrejtve.

Mennyire segíti elő a győzelem megnyerhetését a lábbeli eleganciája, alig kell fejtegetnünk. Mióta ezen láb fényűzés divatba jött, a cipészek is csodálatos módon, sőt mondhatni művészi értelemmel tökélyesíték mesterségüket; ruháink minden színezetének megfelelő kelmékből készítik a lábbelit, melynek 3—4 centimeter magas, alul igen keskeny sarka nem csak ékesebbnek, de sokkal kisebbnek is tünteti fel a lábat.

A szobában úgy mint a sétatányokon pompás atlaszesipkével és gyöngygyel diszitett topányt láthatni, melynek az áttört harisnya gazdagsága megfelel.

Ha ruhaművészeink termet meglatogatjuk, meggyőződünk róla, hogy még korántsem értük el a találmányok végét, rövid öltözékeinket illetőleg. Ha mindazon a legfinomabb eleganciával és legnagyobb fényűzéssel összeállított öltözékeket leírni akarnók, melyek által ama szépek kecséiket emelhetik, kiknek erszénye megengedi, — egész könyveket kellene írunk.

A sétáknál és általánvéve a szabadban inkább kedvelik az apró kerek szalmakala-

pokat; a mindig magasabbra tornyosuló hajdisz annyira lenyomja a kalapot a homlokba, hogy valóban csak az orrcsont tartja fel.

A meleg idő most ismét kedvező a fehér ruháknak, melyek minden kor számára a legkecsesebb öltözéket képeznek, s melyeket az öltözékek poézisának nevezhetnénk. — Ezen ideális öltözékek legcélszerűbb diszitménye a cluny-guipure, moshatósága és feltűnősége végett. A formát illetően a fehér mullruhánál is csak az ékbeszabás a divatos, mely igen előnyös a csipke-betétre nézve, mert az jobban veszi ki magát a sima, mint a bő redős ruhán.

Alig lehet szebb öltözéket képzelni, mint a finom mullruhát selyem alsóruha fölé, a mullon kaczerán tündököl keresztül a selyem opálszerű fénye. A fehér mull öltözékeknel, melyek *Türsch* ur boltjában valóban tündérek által készítettnek látszanak, ama felegszerű könnyűség, ama finom izlés és elegancia a diszítésben, egyedüli a maga nemében. Ő különös kegyében részerül a divat istennőjének, hasonló öltözékeket nem láttunk sehol; *Türsch* urnak szerencsés ajándokul jutott a természettől a szépnek aesztikai felfoghatása és megérthetése.

Fehérnemünk is hódolnak a divatnak, a mennyiben koránsem akarnak szerény, észrevétetlen szerepet vinni; legnagyobb tért engednek a képzeletnek a gallérok és kézelők. Ama furcsa eszmék, melyeket egy idő óta a perkálók mustráin megtestesülve látunk, eredeti használatot leltek a nevezett tárgyakon. Az alakok kivágatnak a perkálból gömbölyű, háromszögletes, tojásdad stb. formában, és felvarratnak a finom fehér battiszt-claire gallér- és kézelőkre, hol a sarkába, hol pedig több példányban, illő távolságban, fekete-fehérrel vegyített keskeny sujtással környezve. Itt egy viritó spanyol szépség fejét látjuk a gallércsucsából kandikálni; — amott egy bozontos nápolyilazaroniét, ki örökös álmodozása daczára soha meg nem álmodá, hogy valaha képmása egy elegáns delnő nyakán és kezein fog diszteni; amott egy rettentő, fogait vigyorgató orosz lányfej, stb. A perkál moshatósága kezeskedik az ilyen diszitmények tartósságáról s annak olcsósága igen ajánlhatóvá teszi.

K. BENICZKY IRMA.

A divatkép leírása.

Sétaöltöny fekete selyemszövetből, sárga hengerekkel és passepoilokkal diszítve.

A hengerforma diszítésre szálegyenes, 4 centimeter széles csikokat vágunk a sárga kelméből s azt erős fekete passepoillal a balodalon összevarrjuk; ha készen van, az egyik végéhez hosszú fűzőtűt erősítünk s az egy csövet képező készítményen keresztülhuzzuk, mi által a belseje kifelé fordíttatik. A felvarrásnál szépen középre igazítjuk a fekete passepoilt s csak azt varrjuk le. A ruha egy szoknyából áll, melyen a levelek és hengerek a második szoknyát képviselik. A leveleket egyenkint kell kivágni, gázzal megbélelni és sárga selyemmel szegélyezni; a kép mutatja azoknak pikelyszerű elrendezését. A derékről három hosszú lebbentyű, a kis zsákpaletot nyakáról azokhoz hasonló „kövess engem!“ függ alá. Sárga szalmakalap jetgyönggyel és hasonló grelottal diszítve egészíti ki az öltözéket.

Házi-öltözék kék és fehér csikos gaze-chambery-ből lebbentyűs övvel kék selyemszövetből.

A négyzögre kivágott derék külső széléit cluny guipure diszíti, valamint a lebbentyűkkel és a szegélyekkel ellátott blouset is.

A hagyma-növényekről.

Rusz Károlytól.

A „hagyma“ név alatt kizárólag amaz ismert konyhanövényt értjük, melyet részint mint fűszert, részint mint főzeléket ismerjük, s mely a világ valamennyi civilizált népeinél használatban van, sőt annyira meghonosult, hogy a leggazdagabb és legelőkelőbb konyhájában ép annyira kedvelt, mint a legszegényebbében.

A konyhakert ezen hagymáján kívül azonban van kertjeinkben, melegházainkban, virágédényeinkben és mindenütt a mezőn igen sok különféle hagyma-növény, melyek részint elejétől fogva nálunk is vadon tenyésznek, részint távol tartományokból ide hozattak és nálunk is meghonosultak. Ezek többnyire legszebb és legelső tavaszi virágaink közé tartoznak.

A hó alig tünt el a mezőkről, s a gyöngyvirág hagymái már a felszínre küldik kedves fejceskéiket. De ők még sem az elsők, melyek az annyira ohajtott tavasz közeledését hirdetik, mert a virágkedvelők ablakiból már rég mosolyognak felénk a tarka tulipánok s jáczintok. Ezeket követik a melegebb napok beálltával a sokszínű krokusz (sáfrány), sárga és fehér nárcisz, primula, amaryllisz, s későbbben többféle liliom, császna,

tengeri hagymák, stb. s késő ősszel a kedves, de fölötté mérges őszi kikirics, vagy őszi keze zárja be a különféle hagyományok sorát.

Ezen virágok és fajrokonaiak hagymái fő-tartalmukat illetőleg egészen hasonlóak egymáshoz, legnagyobb mennyiségben találhatók bennök az annyira tápláló keményítőliszt. De aztán növényfajuk szerint, találhatók bennök különféle anyag, mely az egyes nemeknek sajátja: fölötté illékony, a szemet csipő aetheri és kéntartalmu olaj, gummy-nyálka, s halálos hatású mérgek s több effélék. A tulipán, liliom, császna s mások hagymái ezen alkatrészeik miatt nem ehetőek, s ha valami tévedés által az étkekbe jutnak, emelygést s más bajokat idéznek elő.

Még veszélyesebb az őszi hagymája, melyet azonban erős hatású tulajdonságai miatt a gyógyászatban igen becsülnék. Néhány külföldi növényhagymák oly szörnyű mérgeket tartalmaznak, hogy például az indiánok Délamerikában és a négerék Kaplandban nyilaikat nedvökkel mérgezik meg.

A mi közönséges házi hagymánk is tartalmaz éles, a főzőnöt önkénytelen könyezésre kényszerítő anyagot. Ez fölötté illékony aetheri olajból áll, mely egészen hasonló a mustaré- és a tormához, de a hagymában csekélyebb mérvben létezik. Míg a mustárt és tormát kizárólag csupán ingerlő és az általános hiedelem, vagyis inkább előítélet szerint, a gyomor-idegekre jóltevéleg ható tulajdonai miatt vették használatba, ezt a hagyma inkább tápanyag tartalmának és jóízűségének köszöni. A számtalan étkek, különösen hús- és hal-étkeken kívül, melyekhez a hagyma konyhafűszer gyanánt használatatik, többféle étket is készítenek magából a hagymából, ugymint: hagyma levest, hagyma-mártásokat, francziásan becsinált-, töltött, párolt-, szalonnával sült hagymát, sőt még hagyma-pogácsát is. Sokan fölötté szeretik mindezen hagyma étkeket. De ellenben vannak oly gyöngéd és gyenge szervezetű emberek is nagy számmal, kik oly ételt, melyben hagyma van, nem esznek, sőt szagolni sem akarják, vagy birják: — ezekkel ellenkezőleg mily jóízűn eszi a szegény zsidó vagy pór a nyers hagymát száraz kenyérével!

A déli tartományokban, Spanyol-, Olasz-, Görögországban a hagyma a fölötté mérsékelt és csekély étkezéshez szokott népesség fő, sőt majdnem egyedüli tápszere.

Házi hagymánk a hagyma azon neméhez tartozik, melyhez a fokhagyma; a hagyományok fajtái számosan találhatók Európában. A házi hagyma is kétféle: a konyhai hagyma, mely fölötté nagyra nő, ha jó földbe ültetik és az időjárás kedvező; hagymája vörös vagy fehér, gömbölyű és lapos, — és a téli hagyma, kisebb, csoportosan együtt lévő, a szabadban is telelő hagymákkal, virága fehér; nyílik júliusban.

Legközelebbi rokona az ugynevezett mogyoró-hagyma melyet szintén a konyhakertekben tenyésztenek; ennek kékes virága van. Ez után jönnek a többi hagyma-nemek az ugy nevezett metélő-hagyma, és a fokhagyma. Mind a kettőt természetik most már mindenütt, de az utóbbi eredetileg csak Dél-Európában volt honos, míg az első másutt is vadon tenyész. A fokhagyma családhoz tartoznak a vadon tenyésző szőlő-, kigyó-, fekete- és medve-hagyma, de ezeket nem használják semmire; a fokhagyma szintén nagy szerepet visz a konyhaszatban, s még néha a gyógyászatban is használatatik.

A fokhagyma-neműek a liliom-növények családjához tartoznak. Ebben találjuk továbbá a tulipánokat, melyeknek vadon tenyésző testvére, az erdei tulipán, az erdőben, árnyas tisztásokon és völgyekben tenyész; sárga virága ápril végével vagy májusban nyílik. A kerti és cserepekben növelt tulipánokat, s a fényüzést és kereskedést, mely velök leginkább Hollandiában és újabb időben Törökországban is üzetett, bizonyára ismeretes olvasónőink előtt Ezekhez csatlakoznak az igazi liliomok, ugymint: a fehér-, lág-, turbán-liliom stb.; — ezek mellett a füliliomok ismét külön nemet képeznek. Fölötté kedves liliom-növények a sárma-neműek, melyek tavaszkor a mezőt fehér és sárga csillagokkal díszítik s néhol a kertekben is tenyésztenek. Ezek után következnek a sokféle, csinos, ugynevezett aranycsillag nemei; valamennyinek sárga virága van; továbbá a már említett, fölötté szép, de mérges, a gyógyászatban azonban nagybecsült tengeri hagyma. A kék csillag- és barnás pézsmajácinttal, a gyönyörű pirostarka sisak-virággal, melynek egyik neme az ismeretes császna és az annyira elterjedt és kedvelt kerti jácinttal zárjuk be a belföldi, vagy legalább legismertebb liliom-növények családját.

Ezekhez csatlakoznak, a hagymák közül legközelebb az iris- vagy nőszirm-növények, ezek közt leljük a különféle sárga, lila, és kék nőszirmot, s továbbá a gyakran már márcziusban előbuvó, egészen levelek nélkül megjelenő, sokszínű krokuszt vagy sáfrányt, és a kevésbé ismert zilizt.

Azután az amaryllisz-növények a fehér és sárga nárciszokkal, általánosan kedvelt gyöngyvirágunkkal és az ép annyira kecses bütykös virág vagy hófalat. A számunkra nevezetes hagymák sorát bezárják a kikirics-növények melyekhez a már említett öszikén kívül még a fölötte mérges bikafü is tartozik.

Idáig főleg a belföldi hagymanövényeket vettük tekintetbe. Hanem ezek közt is különösen a virágneműek közt, sokan vannak, melyek távol idegen tartományokból, s különösen legfőbb kerti- és főzelék növényeink-honából, a középtenger melletti országokból hoztattak át hozzánk és itt meg honosultak.

Más tartományokból ismét gazdag kincseket kaptunk a hagymanövényekben, különösen a konyhakert számára. Legpompásabb liliomokat küldött nekünk Japán. Egyéb csodaszép amarylliszek, ixiák, moriák és sok más kedves szép hagymanövények a világ legpompásabb hagymanövényeiből, a Fok tájáról, és egyáltalában Dél-Afrikából származnak. De majd ép oly szép nemeket kaptunk Oroszország déli pusztáiból, és Ázsia egyéb részeiből; az újabb időkben Dél- és Észak-Amerika és Ausztrália is hozzájárult hagymanövény kincstárunk meggazdagításához.

E szerint tehát ezen egy növényből körénk gyűjthetjük valamennyi égélj és világrész lakóit, egy, aránylag igen csekély téren, s korántsem szükséges erre valami roppant nagy, pompás fejedelmi melegház, hogy az egész ismert földnek összes növényvilágát majdnem minden nemeiben és alakjaiban előttünk láttassuk; — elegendő erre egy középszerű kert is, a melyet falun minden földbirtokos magáénak mondhat.

De ha büszke örömmel, derült reménnyel és szilárd bizalommal viseltetünk az emberi szellem és annak soha nem nyugvó működése iránt, mely mindig előre törekszik magasabb nyereség és nagyobb eredmények után, az emberi működés minden térein, — — — mennyivel magasabb

csodálattal, tisztelettel, elismeréssel kell eltelnünk ama magasztos működés iránt, mely a természetben, ennek végtelen pompájában szemünk előtt feltárul, s mindig új idomokat, új alakokat, mindig nagyobb pompát, gyönyörűséget és tökélyt képes kifejteni és előteremteni!

Konyhaszat.

Zöldség-leves.

Mindenféle zöldséget, úgy mint kelkáposztát, kalarábit, répát, petrezselymet, gyenge vörös hagymát, sóskát s spenótot — tisztán megmosva és apróra összevágva egy kaszerolba, a melyben már előbb kevés vajban finom lisztet hagyunk kissé megtarnulni, — teszszük. Ha így fél vagy $\frac{3}{4}$ óráig párologtattak a zöldségek, jó hus levest öntünk rá s forni hagyjuk, de nem sokáig, hogy a zöldségek színüket el ne veszítsék. Utoljára tojás sárgáját (egy itcze levesre egy tojás sárgát számítva) néhány csep vizzel elhabarva folytonos keverés közben a levesbe vegyítünk, míg az el kezd sűrűdni. Aztán megpirított zsemlyekockákra kitalaljuk.

Szilvás tészta.

Ehhez kell $\frac{1}{2}$ font vaj, $1\frac{1}{2}$ font liszt, 3 egész tojás s 5 krajczárért élesztő. A vajat jól elkavarjuk egy nagy erős tálban s a három tojást később egyenkint belekeverjük; aztán a meleg tej és kevés cukorral feleresztett élesztőt a többi tejjel együtt bele vesszük és így a lisztet, kevés sót és cukrot is: (az utóbbit tetszés szerint; de sok semmi esetre szükséges) s lassankint elkeverjük. A tésztát erős fakanállal jól ki kell dolgozni s s aztán kélni hagyni. Ha jól kélt vagy félóra múlva — egy hosszas vas tepsit vajjal kikelve finom zsemlyemorzsalával meghintünk és a tésztának felét beleteszszük a kanállal szépen elegyenlítve. Ha befőtt van, azt jól megédesítve teszszük bele, ha pedig friss szilvát akarunk töltelékül használni, azoknak magvát kiszedve, felénkint sűrűn bele rakosgatjuk s finom tört cukorral, szegfűszeg vagy fahéjjal, mandolával jól behintjük; a maradék tésztából rostélyzatot készítünk fölébe és egy kissé újra kélni hagyva — csak azután kenjük meg azt tojással s úgy sütjük meg kemencében.

Egyike ez a legegyszerűbb, legolcsóbb s mégis igen ízletes házi süteményeknek, vaj hiányában tiszta disznósirt is lehet ehhez használni, csak hogy az előbbinél kisebb mennyiségűt.

Házi gyógyszerek.

Fölötte makacs, régi genyedéses sebekre, különösen, ha keményedéssel vannak összekötve, s időnkint félig behegednek, ismét kifakadnak, s folytonosan bűzös zöldes nedv szivárog belőlök s

környezetök kiállhatlanul viszket, — az ilyen sebekre, melyek mindig a belső nedvek romlottságának következményei, — következő gyógyírt használhatunk:

Minium . . . 4 lat.
Camphor . . . 2 „

E két szert 8 lat finom tábla-olajjal egy kávéskanálnyi velencei terpetinnel cserép serpenyőben lassú tűzön jól letakarva egybeolvasztjuk és aztán fakanállal addig keverjük, míg meghűlt; aztán porcellán vagy üveg tégelyben tegyük el.

Használatkor kenjük belőle vékonyan puha ruhára és tegyük azt előbb, a „Divatvilág“ 14. számában leírt forralékban jól kiáztatott sebre; ha szükséges, kétszer-háromszor napjában tisztát kell rá tenni.

A legfájdalmasabb és legkellemetlenebb sebek egy neme az úgynevezett kelés, mely kemény, gyuladással kezdődik, s hegyes halomalakban emelkedik, míg a tetején sárgulni, — azaz gyülni kezd, és fölötte nagy fájdalmat okoz. Ha ezt gyökeresen akarjuk gyógyítani, szükséges, hogy a genyedésséget elősegítsük, mi meleg borogatások által történik. E végre törjünk lenmagot, s főzzük meg édes tejben híg péppé; ebből kenünk puha ruhadarabra félujjni vastagságut, ráhajtuk a ruha tiszta felét, és oly melegen tegyük a daganatra, a mint a beteg kiállhatja; ha meghűlt, váltsuk fel meleggel, s a hideget tegyük vissza a serpenyőbe melegedni; ezen borogatásokat változtassuk addig, míg a daganat lágyulni kezd, teteje kiemelkedik, és sárga, mi annak a jele, hogy érett, és fel fog fakadni. Hogy ez előbb történjék, tegyünk egy kanálnyi tiszta rozslisztbe egy kanálnyi mézet, s egy nagy, egészen puhára megsütött s szitán áttört vörös hagymát, s keverjük össze lassu tűzön; ha egybeolvadt, kenjük belőle ruhára és tegyük a kelésre, — néhány óra múlva ki fog fakadni és folyni kezd; ha azonban ez nem történne, olvaszunk fel újra a készített, fenn leírt gyógyírt, és tegyünk hozzá 1 lat finomra metélt velencei szappant, ha ez felolvadt, keverjük össze, és tegyük fel úgy; velencei szappan hiányában közönséges fehér szappant is lehet

használni, de amaz sokkal jobb. Miután felfakadt tegyük rá a szintén lapunk 14. számában leírt, sárga viasz, — velencei terpentín, — írósvaj — és kolophoniumból álló tapaszból, mindaddig míg a genyedség és a kemény úgynevezett törzs, kijött, mi után a seb igen hamar begyógyul. Ha a kelés már felfakadt, nagyon előnyös, ha fűrésztetik, vagy legalább naponta langyos mályva-forralékkal megmosatik. Egy kelés után rendszeren több is következik, mert ennek is belső oka van, a természet kilöki általa a vérnek és a testi nedveknek felesleges vagy megromlott részeit, — azért fölötte szükséges, hogy őt ezen működésében elősegítsük. Ha a kelések fölötte nagy számmal támadnak és megint újra, meg újra, orvossal kell értekezni, mert akkor szükséges valami belső, vértisztító szer is.

Mielőtt tovább mennénk, még néhány szót a meggyült sebekről.

Gyakran történik, hogy valami külsérülés által okozott seb hirtelen meggyülik, a bőr hólyagként emelkedik fel, sárgás zöld genyedséggel megtelten, szaggató fájdalom gyötri az illetőt, és a hólyag gyorsan tovább terjed; ily esetben legcélszerűbb, ha a hólyagot felnyitjuk, de ezt *soha sem szabad tűszúrással tennünk*, hanem fel kell vágni, éles, finom késsel, vagy annak hiányában éles, kicsiny ollóval. E műtét előtt nézzük meg jól, hol lenne a hólyag hajlandó idővel tán magától is felfakadni, mi rendszeren azon helyen történik, melyen gyülni kezdett, ott legsárgább is.

Miután a helyet jól megjegyeztük magunknak, balkézszel tartjuk a tagot, melyen a felvágandó seb van, a jobbkezbe fogjuk a kést, és szilárd gyors vágással nyissuk fel a sebet, de vigyázzunk ám, hogy csak a felemelkedett bőrhártyát érje a vágás, ne pedig az alatta levő húst is. A vágás után nyomjuk meg gyöngéden, és miután a genyedség kifolyt, tegyük rá vékony ruhára kent tiszta *marha-faggyút*. Sok esetben, egészséges vérű embereknél ezen egyszerű szer elegendő, s a seb pár nap múlva tökéletesen begyógyul.

Annak idejében, czikkünk folytatásában, leirandjuk, hogyan kell az ilyen gyógyírt használandó fagygyút készíteni. *K. Beniczky Irma.*

OLVASÓ-ASZTAL.

Szépészeti levelek egy hölgyhöz.

Oeser Keresztélytől.

VI.

A szép a természetben és a természet érzék.

Ön csodálkozik azon, édes barátnöm, hogy én „veszélyesnek“ mondom az eszménységhez való emelkedést; — úgy van pedig valóban, sőt veszélyessé lehet, káros hatást

gyakorolhat minden lépés, melyet a finomulás és miveltség felé teszünk, ha azon földet elhagyjuk, melyen élünk, ha a természettől, ki minket szült és táplál, eltávozzunk, ha nem tartjuk mindig összekötve a valót a képzelttel.

Egy pillantást a könyvbe
S kettőt az életbe, —
Ekkép nyerjen alakot
Az embernek lelke.

Legyen olvasmány, legyen tudósokkali közlekedés vagy saját elmélkedései, mi által szellemét kiképezni igyekszik: mindig tegye azt úgy, hogy mindent, a mi önt környezi, éber figyelemmel kíséren. Soha se mulasztja el kötelmeit mint háziasszony, leány, anya, nővér a tudomány és művészet miatt, melylyel foglalkozik. Női hivatása: az életet szorgalom, rend, és takarékoság által szeretetreméltó kedélyességgel szebbé, kényelmesebbé és nyájasabbá tenni, — legyen ama fontos pont, melyből ki kell indulnia, ha a tökélyről képeket akar magának alkotni, s élénk szellemét azok után alakítani. Merk, Goethének egyik szellemdus barátja, mondá: „Azok, kik az ugynevezett költőit és képzelget valósítani akarják, csak esztelenséget teremtenek.“

Ha ön tudmillik nem a valóból, varrósasztalától, a konyhából és az egész háztartásból, nem családja kedves köréből indul ki a műveltség útjára, hanem, mindezt figyelmetlenül hagyva, az ürbe, ködbe, földöntuliba építi képzeletének légvárát, és környezetéről megfélekedve csupán ama magasságban él, és ha aztán a szükség által kényszerítetik arra letekinteni, a mi lenn van és az ön lételet anyagi hatalomtól, feltételezi; ha önt kiragadják a tündérvilág kertjeiből, hol minden kéjben uszik, s a munkára vagy a betegápolásra szólítják, — ha ön makacsul az álmodott eszményeket a valóba áttenni akarja, s követeli, hogy a fáradság és gond mintegy varázs által eltűnjék s körét semmi fájdalom, semmi bu, csak szeretet, öröm és gyönyör látogassa: akkor támad lükében, a gyakorlati világ működése iránti undor, az életuntás, s végtelen elégedetlenség és önkinzó nyomor. E tekintetben egyetértünk Goethével: ha okos vezénlyő nem választja az olvasmányt, — akkor jobb, ha a nő távol marad a könyvektől, mint gonosz koboldoktól, foglalkozzanak inkább a házban, hol mindegyik munkát lel szorgos kezeinek, a konyha, a kert, padlás és pince, elfoglalja az időt, ha rendben akarják tartani, stb.

De hová jutok! Hallom önt mondani: mily aesthetika ez! Hogyan jutunk a szépről, magasztosról, kecsesről a konyhába és pinczébe, a költőiség utáni törekvéstől a közönséges prózára? . . .

Bocsássa meg, édes barátnőm, e kis eltérést, mely tán még sem fekszik oly távol feladatunktól, mint a hogy látszik. Hiszen

az világos, hogy a mosás és főzés, szóval a testi kelléknek szentelt tevékenység ne foglalja egyedül el a nőt, hiszen magam is jelenleg arra törekszem, hogy önnek e levelekben illő olvasmányt nyujtsak, mely a magasabb szellemi műveltségnek uttörője; s midőn Goethe szavait idéztem, csak ama, ezen nagy, az életet annyira ismerő költő által kimondott igazság elismerőjeül akarám magamat vallani: hogy a finom műveltség és olvasottság, ha a nő házi erényeinek rovására szereztetett meg, mitsem érnek; hogy a gyakorlati életben való élénk működés leghelyesebben ismerteti meg az eszményi életet is, s hogy az egyiket is tehetjük a másiknak elhanyagolása nélkül.

A szépségnek tanulmányozása és csodálata ne vegye el kedvünket és képességünket kötelmeink teljesítésétől, melyet a köznapi élet tőlünk követel, és a természet élvezete, gazdagságának csodálata ne fajuljon el ama, a nők által nagyon is kedvelt rajongássá, mely az egész iránt lelkesül, a nélkül, hogy valaha igyekeznék az egyest illőn megtekinteni és megismerni, mely ily kiáltásokban nyilvánul: „Oh ez pompás, isteni, elragadó!“ — de a mellett a legfelületesebb benyomással megelégszik, oly képek szemléletétől ittasul meg, melyek az általánosságban elmosódnak, az egyesben és elkülönözttben azonban nem lelnek támpontot.

És mégis, a milyen könnyen felizgatható a női érzés, a mennyire tulnyomó nálok a természet kedélyes felfogása: örömet vallom meg nemének dicséretére — önök is nagy és gazdag tehetségeket nyertek az alkotótól az egyesnek, elkülönözttnek éles szemléletére és észlelésére, és az egyes természeti testeknek világos és helyes megismertetésével kezdődjék a természettan nem csak a fiuknál, de a leányoknál is. Az érzékek élességét, a lényeges ismertetőjelek megismerésének gyorsaságát, az összehasonlítás- és megkülönböztetésbeni biztosságot, — ezen sokat érő tehetségeket, melyek az aesthetikai műveltség egyik fő-alapját képezik, leginkább a természettani oktatás képezi ki.

Mennyire gyakoroltatnak már is az érzékek a kövek és fémek szemlélete által; nehézségök, szövetjök, különböző törésök és fényök, csodálatosan szabályos jegecz-formáik, melyeket ha csak lehetséges le kell rajzolni, továbbá pedig a különféle alaku gyökerei, virágai és levelei a növényeknek,

melyeknek főalakjait szinte le kell rajzolni, hogy annál jobban szemlélhetők s alakjuk szépsége annál megismerhetőbb legyen: mily gazdag anyag az aesthetika kezdetleges alapjai számára.

Szükségtelen, hogy a leányok az ásványtant és fűvészetet vagy állattant mint *tudományt* tanulják, a rendszerrel és a műszakkal és kitételekkel nincs semmi dolguk; de hogy a hazájokban előforduló, leginkább szembeötlő ásványokat ismerjék, hogy a fvény- és mészkövet az agyagpalakótól megkülönböztetni tudják, — hogy a pillangókat, az erdő dalárait, egy méhet vagy legyet nem csak szervezetőknek magas czélszerűsége, de azoknak szépsége és pompája szerint is felismerni tanulják; hogy a nagyítóüveg segélyével egy pillantást vethessenek a kicsinynek csodaszép, különböző világába; — hogy épen úgy örvendhessenek a csekély, télen is zöldelő mohának, mint a büszke tölgy- vagy hársfának: ezt a magasabb és csekélyebb leánytanodákban úgy, mint a nevelő-intézetekben nagyon is figyelembe kellene venni, mert ez a miveltségnek egyik, igen lényeges része.

Ha egyszer megnyílt az értelem, aztán megnyílik a szépnek végtelen világa is, s nem találunk sehol annyira elhagyatott szélgény tájat, mely nem mutathatna fel sajátosságos, a maga nemében szép terményeket.

Hogy a növényeknél maradjunk, csak a kedves nefelejtésre emlékeztetem önt, aztán a pompás rózsákra, a szigoráltra (*veronica*), a vízi liliomra és a biborszínű gyűszűvirágra. Mily csodálatos s mégis oly kedves virágalkokat mutatnak fel erdőink növényei és folyódarai!

A színek, a levelek és szirmok alakjainak mennyisége és különfélesége bámulatra ragad minket, s mindezen képzeményekben egy határozott törvény működik, még a rend is, melyben a levelek a szárhoz vannak illesztve, minden külön növénynél eredeti és sajátosságos. Ha egy tölgyfa-galyat szemlélünk, látni fogjuk, hogy az első levél mindig függőlegesen a hatodik a második a hetedik fölött áll. S ha az egyes részeket szemügyre vette, aztán nézze meg az egésznek alakját és összeállítását is. Mily öszhangzás! A tölgy erős, görcsös, inkább vizirányosan terjedő ágaival, ékes, gyöngéd hullámos szélű leveleket visel, melyek sem nagyon világos, sem nagyon sötét zöldjökkel, az ágak merev szí-

gorával a lágyat és gyöngédebbet egyesítik, s nagyságukra és szövetségük erősségére nézve mégis megfelelnek az egész fa jellegének. Mennyire különbözök aztán a hársfa szivalaku levelei, hosszabb és mozgékonyabb száruk miatt fogékonyabbak minden fuvalom iránt; megfelelők a pompás hárs koronájának hajlékony ágaik, melyek ivszerűn felfelé hajolnak és a legszebb-gömbölyűséget képezik. De a hárs-levél körvonalai élesebbek, ezeknek nem kell a gyöngéd hullámos külszél, mert az már a hajlékony galyak állása által képeztetik.

S így fog ön mindenütt meghatározott szabályt találni, a sokszerűségben egységet, megegyező ellentéteket látand, ha bármely természet szépséget észlelend; és a növénybirodalom ragadja meg leginkább e tekintetben a kedélyt.

A mi az ásványok jegeceiben csak jelezve van: egy, a tagtalan tömegeből kiemelkedő, külön lénynyé alakuló idom, — annak kivitelét látjuk a növénybirodalomban. Az egyszerű elemi sejtek szövetté fejlődnek, a leggyöngébb hártýából lesz a legtömörebb fa, a legszívósabb sikhéj, a legkeményebb kéreg, mely az idő-viszontagságaival daczol; de a növénynedv maga nem merevedik egyszerű és mindenkorra, mint a jegecz-viz, mozdatlan nyugalommá, örökre holt matematikai idommá, — nem, folytonosan új meg új, különböző színű és alaku képezeményeket hajt, s ámbár a gyökér egészen más, mint a törzs és virág, és a galyak, levelek, virág és gyümölcs ismét mint külön tagok tűnnek fel, melyek saját modoruk szerint sokszorozzák és mutatják elő a sejtlik elemképzeményét: de ezen tagok sajátosságos élettevékenysége mégis mindig egy célra működik és egy szép egészszé egyesül.

Erről szól Goethe oly szépen gyönyörű „*A növények átváltozása*“ című költeményében, melynek elolvasását önnek is ajánlom.

Unokahugomnak.

(1867. június 15.)

Elnézlek gyakran . . és mindannyiszor
Ugy tetszik: most is gyermekek vagyunk!
Ha szólsz, hiszem, hogy kis leányka szól,
Kinek „otthon“ volt a mi kis lakunk.
A kép, a hang most is a régi még,
S szived, mint akkor, most is úgy szeret . .

Csak aztán látom, hogy mit ugy hívék,
Félig való csak s félig képzelet!

Mert nem vagyunk mi többé gyermekek,
Te nem vagy kis lány, de már hajadon;
A régi lakra vészek történek!
A sors bennünket meghurczolt nagyon!
De, bár mint árvák, élünk itt s amott,
Szívünk a régi, s tán az is marad,
S bár a vész rajtunk sok nyomot hagyott,
Egymásra lelnénk bármely ég alatt!

Ne csodáld hát, és bocsásd meg nekem,
Ha rád nézve, a multba szállok át,
Hol együtt ülve csöndes estelen,
Fel-fellebbentők ábrándink honát . . .
Hol bátran osztók egymásnak szívét,
El-elmélázva az élet felett . . .
— Hisz később látom, hogy mit ugy hívék,
Félig való csak s félig képzelet!

Oh mert a mult többé már nem jelen,
A rajgó ifju higgadt férfi lett . . .
S ha együtt ülnék csöndes estelen,
Már nem osztanám többé szivedet!
De ne is vágyd, hogy osszszam, oh ne azt,
Sem, hogy órákig melázzam veled . . .
Okát se kérdd . . . s csak abban lelj vigaszt,
Hogy lelkem téged most is hön szeret. —

Csak bizzál bennem és szeress tovább,
Ha támasz kell, azt bennem megleled,
S ha olykoron a csüggedés fog át,
Csak jer hozzám s én írt adok neked! —
A te élted még mindig oszt reményt,
Még előtted nagy s kétes pálya áll;
Én rég kinyertem, a mit nyerheték!
Pályám nyitott . . . s mi biztat: — a halál!

Azért csak éljünk békén, esendesen,
Tegyünk sokat, és várjunk keveset . . .
Te, légy szelid, jó s tiszta, kedvesem,
Én nagy, nemes és szintén jó leszek.
Hogy mit nyerünk, azt ne kérdjük soha,
Lelkünk nyugalma a dij, — én tudom! —
Csak ezt ne érje az idő moha,
Csak ezt őrizzük édes, jó hugom!

Benedek Aladár.

A fehér leány.

Rege Miliesz Bédától.

Fehér leány, tündér leány! . . .
Ismeretes szó ez a Sajó-völgyön a putnoki és
sajó-németii emberek előtt. — Kinn a réten, a

Sajó virányos partjain vigan kaszál, gyűjt a szor-
galmas nép, egyről másról beszélgetve. — A rétet
Sajó-Németitől Putnokig egy árok hasítja ketté;
valaha vízfolyás volt, most csekély mélységű s
kövér füvet szolgáltat. Midőn a kaszálók, a gyűj-
tők ez árokhoz érnek, félbehagyják a folytatott be-
szédet s halkkal mondják egymásnak: A fehér
leány utja, a tündér leány árka! S míg ki nem
érnek abból csak susogva beszélnek egymáshoz, s
ha egy mezei madár, felüzetve fészkeből kaszáik
által, felreppen előttök, vagy egy sirály száll el
sikoltva fejük felett: megrettennek, megfélemlen-
nek, magok sem tudva mitől vagy miért? Ha pe-
dig az este az ároknál éri őket, akkor félbehagy-
ják munkájokat, ott hagyják az árkot, eltávoznak
attól, máshol ütnek éjjelre tanyát. Itt aztán a
puha, zöld fűvön, a csillagos ég alatt, a csendes
hűs éjben elkezdenek beszélni a *fehér leányról* s
beszélnek arról csudálatos, mesés dolgokat, melye-
ket az ifju nép oly figyelmesen hallgat s akkor
nem merne széjjel nézni, nem merne megmozdulni,
megszólalni egy sem, — csak úgy hallgatja az
öregebbeket.

Az öregek pedig igen hiven elő tudják adni
az ilyen dolgokat, úgy hogy az ifjak, akarva nem
akarva is elhiszik azt. — Oh az öregek nagyon
értének a meséléshez.

Fehér leány, tündér leány! . . . Ha már csak-
ugyan olyan mesés, tündéries dolgokat beszélnek
rólad, hadd ismerjük meg mi is tündéri létedet s
tudjuk meg ki voltál, mi voltál, ki nem szünöl
meg még mind ez ideig is lenni? . . .

* * *

A Sajó partján, Sajó-Németi mellett magas
halom emelkedik, meredek, nehezen meg mászható
oldalán vad cserjékkel, mogyorófakkal, csipke-
bokrokkal, kissé laposban végződő tetején mohos
kövekkel, mely kövek közt mély nyílás tátong. A
nyílásba — úgy látszik — egykor lépcsőknek
kellett levezetniök, de a mely lépcsők már részint
betemetettek, részint az idő vas fogai által meg-
emésztettek, így az üregbe a lejtás igen bajos s
különben sem vágyakozik abba senki menni, mert
nagyon valószínű, hogy az talán nem is látná többé
a fényes napot. E nagy halom, mint még ma is ki
lehet venni, régenten földvár volt s már kedvező
helyzeténél fogva is, — a mennyiben egyfelől a
Sajó épen lábánál foly el, másfelől meredek hegyek
határolják — honunknak nem legkisebbszerű
várjai közé tartozhatott. A hajdan talán zajos s
most néma halom, a mohos kövek, a tátongó üreg
igen sokat tudnának nekünk beszélni a régi jó
időkről, hogy mik történtek e várban s mik e vá-
ron kívül. De a halom, a mohos, szürke kövek, a
tátongó üreg nem szólnak, hallgatnak nagy némán,
mintha gyászolnák hajdani fényöket! . . . A vad
cserjék, a mogyorófák, a csipkebokrok ott a halom
oldalán, úgy susognak, úgy zörögnek . . . de nem
beszélnek semmit . . . Mit is beszélnének? miről
is beszélnének? Hiszen mikor ezen a halmon vár
volt, mikor ebben emberek laktak, akkor még a

vadrózsák helyett ágyuk tekintettek alá lőréséből. Oh akkor még hire sem volt ott a mogyorófáknak, csipkebokroknak. Azóta vettek azok ott magoknak tanyát, mióta annak hajdani lakói ott hagyták azt, eltűntek onnan s nem tudni hová lettek.

Lakott e földvárban a régi időben egy igen gazdag főúr, kit közönségesen csak *Veres bánnak* neveztek a vidékiek. Származott pedig ezen elnevezés azon egyszerű okból, mivel a természet szerfelett veres szakállal, bajuszszal s hajzattal áldotta őt meg, melyhez még hasonlínü testbőre is járulván méltó okkal nevezték őt veres bánnak. Természetére nézve különben igen szelid, jámbor ember volt a bán ur; szerette a várbelieket, nem különben a környéken lakókat, mi aztán azt eredményezé, hogy őt is igen szerette, becsülte mindenki, a ki csak ismerte. De minden földi lény között leginkább egyetlen leányára, az angyalszép *Elizkére* terjedt ki az ő szeretete. Szép volt Elizke mind külsőleg, mind belsőleg. Magas, sugar alak volt, szép arczán mosolygó éjszin szemekkel, dus fürtökben aláhullámzó arany hajzattal, melyet ha egészen szétbontott s lebocsátott: az csaknem sarkait verdesé s aranyfénye világosságot terjesztett szét a sötétben. De nemcsak külsőleg volt angyalszép Elizke, hanem belsőleg valódi angyal volt. Sokszor felkereste ő a vidék szegényeit, nyomorultait, saját kezével osztotta azoknak az alamizsnát s nem egyszer részesítette azokat gyöngéd karjainak ápolásában. — Igy nem esoda hát, ha mindenki tisztelte, szerette a szép Elizt.

Últ vala egyszer a bán szobáinak egyikében egy nagy piros bársony pamlagon, lábainál ülő leányának arany hajfürteivel játszva, midőn szolgáló lépett be s jelenté, hogy egy fiatal halász legény kér beocsátást. A bán parancsolta a szolgálónak, hogy bocsássa be.

A szolgáló távozása után nemsokára megjelent a bejelentett ifju halász, a kin, a mint belépett, ugy megakadt a bánnak és leányának szeme, hogy tekinteteket róla el nem tudták fordítani. Vajjon mit tudtak rajta oly nagyon nézni, hiszen egyszerű pór ruhában állott előttök? — Nem is a ruháját nézték ők a legénynek, hanem szépségét bámulták; bámulták deli alakját, vállait verdeső fényes, fekete haját, kissé napbarnította, de mégis ritka szépségű arczát, ragyogó, égő fekete szemeit, melyeket a mint Elizkére vetett, az kénytelen volt szemeit lesütöni, nem állhatta ki az ifju szemeknek tüztét, varázsát; de mikor az ifju, elfordította szemeit, Elizke ismét arczára nézett s nem tudta eléggé bámulni annak szépségét; apjához közelebb simult, keble heves, nyugtalan lett, nem tudta mi lelte most őt ily hirtelen.

— Mi jót vagy roszt hoztál váramba, ifju halász? — kérde a bán barátságos hangon.

— Roszt nem hoztam nagy jó uram, megbüntetne Isten ha a kegyelmed várába roszt szándékkal lépnek be, de egy kis csekély ajándékkal kívántam nagy jó uramnak kedveskedni, ha hogy elfogadná.

— Fiam, a jó szívből szánt ajándékot, bármi csekélység legyen is az, mindig örömmel fogadom s én is igyekszem visszapótolni egy vagy más módon. Hol van tehát ajándékod, hozd elő?

Az ifju kiment s csakhamar bejött egy szolgálóval zsákot emelve, melyet midőn kibontott, az egy gyönyörű nagy halat mutatott a bánnak és leányának.

— Ez a hal volna az uram, az éjjel fogtuk ezt s társaim engemet biztak meg ennek átadásával.

— Ajándékotok nekem nagyon kedves, — mond a bán. Már most mondd meg csak ifju, mivel jutalmazalak meg benneteket, van-e valami kéréstök, avagy kívánságtok, mondd csak?

— Egy nagy és alázatos kérésünk volna kegyelmedhez, nagy jó uram.

— Mondd bátran, hadd halljam.

Engedje meg nekünk kegyelmed, hogy az érben, mely a vár alatt foly ki a Sajóból s Putnoknál ismét abba szakad, szabadon halászhassunk s ne legyen semmi bántalmunk.

— Legyen kívánságtok szerént fiam; az érben, mely váram alatt megy ki a Sajóból s Putnoknál szakad ismét abba, egyik végétől a másikig, éjjel nappal szabadon halászhattok s nem lesz semmi bántalmatok.

— Fogadja társaim nevében legnagyobb köszönetemet nagy jó uram! — mondá az ifju s még egy pillantást vetvén Elizkére távozott.

A mint a szép halász eltávozott Elizke még inkább nyugtalan lett, keble szokatlan érzéstől hullámzott, apjához közelebb simult s halk, alig hallható hangon mondá:

— Soha szebb ifjut nem láttam életemben.

— Szép ifju, derék ifju, tagadhatatlan. De azért csak nem lettél talán belé szerelmes, olyan epedve néztél reá, mi? — mondá a bán tréfásan.

Elizke nem felelt apja tréfás kérdésére, szemeit lesütötte, fejét lehajtotta, kezét szívére tette s a szív azt dobogta, hogy atyja tréfás kérdésére nagyon komolyan mondhatná, miként ő szerelmes lett a szép ifju halászba, halálosan szerelmes. . . .

A bán ezután magára hagyta leányát, ki azonnal az ablakhoz ugrott s nézett azon kifelé; sokáig, igen sokáig nézte epedve a szép halászt, míg végre elveszté azt szemei elől. Ekkor aztán a pamlagra vetette magát, arczát kezeibe rejtette s elkezdett keservesen zokogni. Sirt, zokogott, mert tudta, hogy szereti a szép ifjut, mert tudta, hogy e szerelem neki nem szerezhet egyebet, mint boldogtalanságot, mert hiszen ő a szegény halász legényé nem lehet soha.

A halászok ez után szabadon halásztak az említett érben s az gazdagon jutalmazá fáradságukat.

Egész éjeken át elhalászgattak ők, midőn a hold, a csillagok oly szépen tündöklöttek az égen s usztak a víz tiszta tükrében. Gyakran látták ők ilyenkor a bán leányát kíséretével a víz partján. Nem tudták ők azt, hogy mit keres a szép Elizke oly későn ott. De ugy gondolkoztak, hogy a jó leány gyönyörködik, a halászatban s azért láto-

gatja meg őket a hűs, holdvilágos éjeken; később egészen megszokták megjelenését. Pedig Elizke nem a halászatot járt nézni, nem a halakban gyönyörködött ő, más vonta őt oda: a szép ifju halász, ki most is ott emeli kifelé a hálót a vízből s távolról sem gyanítja, hogy a gazdag ur leánya mily epedve nézi őt s mily boldognak érezné magát ha vele együtt huzhatná a hálót. Nem tudta azt a szép ifju halász, hogy a bán leánya szerelmes belé . . . jobb is hogy nem tudta. Annál inkább, érezte azt Elizke, de a mely érzet neki nem szerzett boldogságot, csak gyötrelmet, fájdalmat. Akkor volt nyugodt, akkor érzett könnyebbülést s némi boldogságot, ha kimehetett a víz partjára, s nézhette a halászokat, nézhette azok között kedvesét.

Jöttek, mentek a napok. Elizke mindennap komolyabb, busabb lett. Zene, táncz, multságok, deli leventék nem tudták őt felvidítani. Sok főnemes urfi megkérte kezét, de ő mindeniktől megtagadta azt.

— Egyetlen gyermekem nekem, — szólítja meg egykor apja — mit gondolsz, mit akarsz, hogy kezedet megvonod az előkelő ifjaktól? Én az igaz nem erőltetek egyikhez sem, válaszs közülok szived szerint, a melyik tetszik, a melyik kedves neked; de hogy így huzod halásztod a dolgot az nekem egyáltalában nem tetszik, én szerelmes leányom Eliz.

— Oh édes atyám, te igen jó vagy s tudom aggodól jövőmön. Sajnálak tégedet és sajnálom e leventéket, hogy megtagadám tőlök kezemet s hogyha még annyian jönnek is mindtől meg kell tagadnom. Igen, atyám, meg fogom tagadni mindtől, nincs nekem kedvem férjhez menni s nem is fogok soha, mert a kihez mennék, ahoz tudom nem mehetek. Üzd el magadtól atyám, taposd agyon gyermekedet, de az soha meg nem szünik szeretni a szép halászt!

Ezeket mondva atyja lábaihoz borult s keservesen zokogott.

A bán azt, miről már sejtelve volt, most valósulva látván, elkomorult, felemelte gyermekét, gyöngéden megölelte s mondá:

— Szánlak gyermekem, nagyon szánlak, mert beteg vagy; neked gyógyulásra van szükséged. Orvosod az idő lesz. Ne busulj, elmegyünk utazni, a világi zaj, a szórakozás, a sok változatosság meg fog tégedet gyógyítani.

Elizke atyja keblére borult s lassan sugá: — Soha, soha!

E jelenet után nem sok idő múlva elutazott a bán leányával. Elmentek Budára a királyi udvarba, itt jó darabig időzve, beutazták Magyar- s Erdélyország nagy részét s csak a következő év nyárszakában tértek ismét vissza a várba.

Visszajött a szép Elizke, de visszahozta magával bubánatát is. Az idő, a világi zaj, a fényes multságok, a regényes vidékek nem tudták meg-orvosolni fajó szívét. Arcza csak oly halvány volt, mint mikor elutazott, — vagy talán még halványabb.

Gyönyörű nyári este volt. A hold teljes pompájában mosolygott az égen a tündöklő csillagezrek közt. Elizke pár nőcselédével elhagyta a várat s lement az ér partjához felkeresni a rég nem látott halászokat. Messze, messze kelle mennie meg láthatá azokat a távolban halászni. Kisérőinek megparancsolá, hogy kissé maradjanak hátra, mert egyedül akar a halászokhoz menni. Azok elmaradtak. Elizke most dobogó kebelével közeledett a halászokhoz, de a kit szive keresett, azt nem látták szemei. Már közel volt hozzájuk, mindegyiket felismerte egyenként, de a szép ifju halász nem látta köztök. Várt, sokáig várt, hogy majd előjön talán, de az ifju halász elmaradt. Odament aztán a halászokhoz, megszólította a legöregebbet, hogy nem tudja-e hol van az az ifju halász, a ki egy évvel ezelőtt a várba a halat vitte volt? Egyszerű és rövid volt az öreg halász felelete, de elég arra, hogy Elizkét szíven gyilkolja. Azt felelte ugyanis, hogy az ifju halász igen jó helyen van, fent az égben, miután sírját megtalálta volna épen e helyen, hol az ér a Sajóba szakad. Elizke a mint ezeket hallotta nagyot sikoltva összegyogyott. Kisérői, kik nem messze voltak, a sikoltásra oda szaladtak s az elájult leányt karjaikba véve felvitték a várba.

Itten ágyba féktették a szép Elizkét, melyben nem sokáig maradt, mert a legnagyobb ápolgatás, orvoslás daczára is csakhamar felszállott szenvedő lelke a boldog hazába.

A bán nagyon meghatotta a szomorú esemény, halála napjáig vigasztalhatlan maradt.

* * *

Ma is meg van még az ér, de már kiszáradva. A mezei munkások még ma is látnak arról a halomról, melyen a vár volt, éjjelenként egy fehér alakot alászállani s az árokban végig lebegni. Midőn aztán a Sajóhoz közel ér az alak ott megállapodik, arcczal a földre borul és sir, zokog, nyög keservesen, szivrehatólag. Mikor aztán kisorsja, kizokogja magát, akkor visszamegy ismét azon az uton, a melyen jött, fellebeg a merevély halomra s ott eltűnik. . . .

A fehér leány ez, a tündér leány, Elizke lelke!

Erről mesélnek aztán a pásztorok, mezei munkások, csillagos holdvilágos éjeken oly csodás, oly tündéres, oly kísérteties dolgokat.

Felmegyek a legmagasabb bérczre . . .

Felmegyek a legmagasabb bérczre,
S eltekintek gyönyörű hazámon
Ott az alföld hullámos vetése,
Itt a dicső harcrról maradt várrom.
S ha ilyenkor a gyors képzelettel
Gondolatim messze multba szállnak:
— Örülök, hogy magyarnak születtem,
S hogy e földet nevezem anyámnak.

De ha onnan a völgybe beszállva,
Visszatérek a nyájas vidékre,
És ha látom, mint tapad hazánra
A kevert nép hitvány söpredéke:
Elmerengek egész önfeledten
A mezőn, hol őseink halának;
— S ekkor fáj, hogy magyarnak születtem,
S hogy e földet nevezem anyámnak.

Olvasok a történet könyvében,
Áttekintem azt a hosszú névsort . . .
Melynek minden egyes betűjében
A dicsőség örök-fénye lángolt.
Ha ekkor nap ragyogván felettem,
Látom, hogy ők fényesbek valának:
— Örülök, hogy magyarnak születtem,
S hogy e földet nevezem anyámnak.

De e könyvben csöndesen lapozva,
Ősi nevű utódokhoz érek;
Kik a vérrel védelmezett honba
Aljas bérért ellent vezetének . . .
Oh, ha látom, hogy ezek mellettem
Mosolyogva, emelt fővel járnak:
— Akkor fáj, hogy magyarnak születtem,
S hogy e földet nevezem anyámnak.

A midőn elsötétült az égbolt,
És homálylyal körülvelt az este,
Itt-ott néhány reménycsillagunk volt,
Mely legalább lépteink vezette;
És azoknak veszni lehetetlen,
Kik ily csillag fénye után járnak . . .
— Örültem, hogy magyarnak születtem,
S hogy e földet nevezem anyámnak.

. . . De most, midőn számunkra már nincs ut
S a csillagot hasztalanul nézzük;
Mert letépték, a kikre rábíztuk,
Hogy a szívet eltakarják velük . . .
Most, midőn már csillag nincs felettem,
S tudva azt, hogy rohanunk az árnak . . .
— Nagyon fáj, hogy magyarnak születtem,
S hogy e földet nevezem anyámnak.

Imrefi János.

L o r e n z o .

— Velencei novella. —

H. Elmától.

Siklik a csolnak, loocsan a hab a lapát erőteljes ütése alatt. Velence viz-utcain késő este csillagsugár mellett oly költői, oly boldog az élet. Nem is viz az, hanem ezüst lemez, melyre az ablakokból lesugárzó fény arany-vonalakat fest.

Gyönyörű szép este volt, midőn Laura anyjával egy kis gondolába lépett. Sajátságos érzéssel tekintett a magas, karcu, valódi olasz szépségű barna hajószára. Nem volt előtte ismeretlen, e kép csak visszatükrözé magát szívében. Csendes csillagos estén, meleg pillantásokat cserélve lebegni a mély elemen, nem volna e csoda, ha két rokonszenvező lény, bálványát ismerve fel egymásban, szerelmes nem lenne?

Amint a csolnak megállt, két ajakról sohaj lebbent el. Lorenzo kiszállni segítvén Laurát, gyöngéden megszorítá kezét.

Oh végzet! Laura, a gazdag szülők gyermeke, hogyan gondolhatott egy szegény csolnakásra. Szép, majdnem előkelő kinézésű volt, az igaz, de elég-e ennyi a szülőknek, hogy a házasságra belegezésöket adják? Lorenzo álmodni sem merte, hogy Lauráék házában megjelenhetnék.

De ki volt az, ki minden este holdfény mellett egy ablak alá köté ki csolnakát, ügyes ugrással a párkányzatba kapaszkodva, hova egy kis hóféhér kéz nyult le hozzá. Órák hosszúig csevegtek így, örök hűséget esküdözve, s hízlegésekkel halmozva egymást.

— Laurám, egyetlenem, — esdekle egy este Lorenzo, — tedd meg azt, mutasd meg egyszer nappal is kedves arcodat szerelmes Lorenzónak. Igen?

A leányka összerezett, a holdsugár halvány arczára esett. Hogyan mutatná ő meg magát az előtt, kiért inkább meghalna, semhogy szerelmét elveszítse. Hisz ő himlőhelyes volt. Ezelőtt soha sem boszankodott a természet e kegyetlen csapásáért, de midőn kincset vélt elveszteni általa, azóta kétségbeeséssel pillanta a tükörbe.

— Ne kívánd, kedvesem, az én boldoságomért, mert én . . .

— Laura, egyetlenem, tedd meg.

— Én rut vagyok.

— Te rut? — kiáltá a csolnakos kacagva. —

Mi hát akkor a szép? Akkor rutak az angyalok. Ne mondd azt nekem, hisz én látom hóféhér arcodat, fekete hajadat, csillogó éj-szemeidet. De lennél bárminő, esküszöm, én felismernélek szívem dobogásáról ezer közül, s ezer között mindig csak téged szeretnélek.

— Legyen tehát, — felelé a leány, felbátorodva e szenvedélyes szavakra. — Holnap barátnőmmel Biancával a templomba megyek. Keblemen e rózsza leszen, melyet ma adtál; erről felismerhetsz.

— Nem kell rózsza, rózsza vagy te magad, oly fehér mint a kezében levő. Miért ismerném ezt hamarabb fel, mint téged?

Másnap Laura a szokottnál több gondot fordítva öltözetére. Haját a legszebben rendezé, órákig állt a tükör előtt, s midőn barátnője, a vakító szépségű Bianca belépett, épen a rózsát vala keblére tüzendő.

Bianca alakja egészen egyezett az övével, haja, szeme szint oly fekete, mint az övé. Egy hirteleni

gondolat s Laura mosolyogva tüzé a fehér rózsát barátnője mellére.

— Valjon észreveszi-e a cselet? Beh boldog lennék akkor; Bianca sokkal szebb nálamnál.

Szegény leány, arra nem is gondolt, hogy Lorenzo azt vélhetné, neki — —

Kiléptek a templomból, a csolnakos valóban ott állt az ajtóban, de összebeszélés folytán nem vala szabadsága megszólítania.

— Mily szép az én Laurám, — suttogá a tulboldog Lorenzo, a fehér rózsás hölgyre szegezve lángoló tekintetét. — Oh most kétszer oly boldog vagyok. Örökre szeretni fogom.

Laura hiába leste, hogy rája is vessen egy pillantást, keserű csalódása majd megrepszte szívét. Busan tért haza, már nem is számolt arra, hogy Lorenzo este ismét megjelenjen ablaka alatt. Eszébe sem jutott, miszerint Lorenzónak nem sugallta szive, melyik ő. Laura csak azt hívé, kedvese meglátva himlőhelyes arcát s mellette a ragyogó Biancát, szerelmét arra ruházá.

Nem ugy volt. Lorenzo egész nap énekelve, boldog ábrándok közt várta az estét, melyen kedvesénél megjelenhet. Végre lenyugodott a nap, homály borult a víz tükrére s ő már beugrott csolnakába a várva-várt utat megteendő. Ekkor egy ifju jött lefátyolozott hölgygyel karján.

— Csolnakos, ha szabad időd van, vigy át ama szigetre.

Lorenzo beleegyezett, nem hosszú az ut, annál edesebb lesz a viszontlátás, minél tovább vár rája.

A vízben csillagok ragyogtak, Lorenzo azt hitte, az égen lebeg. Lány szellő lengeté ében fürteit, s mosoly játszadozék ajkán.

— Mily szép ő! — sohajtá többször.

Czelnál voltak. A csolnakos sietett vendégeit partra segíteni. A hölgy visszahajtá fátylát, Lorenzo lámpáját véve, kezét nyujtá neki segélyre. De a mint a világ a hölgy arczára esett, Lorenzo mint villámsujtott állt meg.

— Laura, te csalfa lény! Átkozott légy örökre, — kiáltá rémesen.

— Örült vagy? — kérdé a férfi s a vitelbért kifizetve, karjára füzé a megrettent nőt s tova sietett.

Bianca volt az, kit Lorenzo Laurájának hitt. Valóban örülten ugrott csolnakába s nem is tudva mit tesz, imádottja ablaka alá evezett. A szerencsétlen véletlen ugy akará, hogy Laura az nap este színházba menjen anyjával, így a szokottnál tovább volt távol s ablaka zárva.

Lorenzo visszafordult a sik tengerre, egy ponton megállítá gondoláját, égre tekintett s eltűnt a habok között. Minek éljen, ha ő hűtelen?

— Szegény Lorenzo! — mondák másnap társai, megtalálva az üres gondolat, melyet a hullámok a partra hajtottak.

— Szegény Laura! — mondjuk mi, rá pillantva a bánatos halvány leányra, kinek barátnője titoktartás feltétele alatt elbeszélé kalandját.

— Félreismert, magam vagyok oka. De talán

jobban fájna, ha rutságom riasztotta volna vissza. Istenem! meddig kell még ama tudat fájalmát elviselni, hogy halálának könnyelműségem volt oka!

A szerencsétlen leány zárdába ment, de nem sokára elköltözött oda, hol Lorenzójával találkozott s hűségéről meggyőzhető.

A legdivatosabb kórok.

(Korszerű értekezés.)

Családok, nemzetek és népek életében gyakran fordul elő bizonyos „visszaesés, hanyatlás.“ Álmélkodva észleljük némely ősök rég kihaltak vélt nyavalyáját a késő unokán. Ez a természet reakciója. Gyakoribb a társadalom reakciója rég kimúltak hitt divatok, szokások, előítéletek félszeregek föltámasztásában. A holt betű tulszárnyalt álláspontnak nyilvánítja sokszor az ily félszereget, de az élet megezőfolja e nyilvánítást. A hatás és ellenhatás hullámhányatása, dagálya és apálya közt eviczkél egy hajó, „Emberiség haladása“ nevű, mely halad ugyan előre, de néha nagy kanyarulatokat tesz visszafelé is, s ilyenkor nem egy meddő zátonyra akad, melyet már egyszer diadalmasan elhagyott.

De nem folytatom tovább az előszót, mert tapasztalásból tudom, hogy az olvasó ilyenek láttára vagy szokik Isten nevében, vagy elszundikál az Űrban!

Az én tárgyam a „Rückschlag“ egy fajtajáról szól, mely ismét nagyban mutatkozik, körülbelül egy századdal később az egész Európát visszhangzó „szabadság, egyenlőség és testvériség“ jelszavak megszülése, s ama zászló lobogtatása után, melyre ez a mondat van írva: „Point de noblesse que dans l'ame,“ (nincs nemesség a lélekén kívül); s körülbelül húsz évvel nemesi kiváltságaink önkéntes eltörlése s a „polgártárs“-féle divatos megszólítás meghonosítása ntán. Olyan kór ez, mely — habár ellenmondásnak látszik is — a mily kártékony, ép oly nevetséges. S ez nem más, mint tulságos cimhaháztat, a nemességre való emeltetés szomja, az érdemjelnyeres viszketege.

Aligha volt igazabb a régibb időkben is a mondás, mint most: „mundus titulus titillatur.“ Valóban nyelvünk szókincsei, szótáraink bősége elégtelennek mutatkozik a címek sokféleségének s árnyalatainak jelzésére! Mintha csak szavunkat adtuk volna egymásnak annak bebizonyítására, hogy mi „arisztokratikus nemzet“ vagyunk.

Néhány éve egy azelőtt igen derék „nemzetes úr“ — pár száz holdat véve — elkezdte *nagy-ságotlatni* magát. Azóta azon a környéken minden valamirevaló ember nagyságos úr lett, s a régi jó tekinteteseknek hírok sincs.

„Egy bolond százat csinál,“ de csak úgy, ha meg van a százban a hajlam a bolondériára. S hogy — fájdalom — meg van, ez társadalmunk egyik kórjele.

Pathologicæ fejzve ki magam: a „kórmentő“ meg van társadalmunk minden rétegében, s így szükségkép általános a ragály is.

Illusztráljuk ez állítást példával, mely persze kevésbé lesz föllengző, mint az iménti.

Váltig bizonyítja bár az irástudó majsztram feleségének (bocsánat ma már „nője“ van) hogy a francia császárné is „madam“; majsztramné a „Gné-Fra“ címet pretendálja magának, s jaj az inas üstökének, ha elszólja magát. Birkabőrös szerencsés üzlet után Ábrahám szomszéd fölesapott haszonbérlnök; tisztje elszegényedett nem ember, tehát dukál neki a „téns úr“ czime; ezt Ábrahám, ki emberségesebb ember, mint sok nagyúr, ki tisztjét csak „fundus instructusnak“ tekint, beösméri. — Ám azért még sem egy rangbeli vele. Azért ő „nagyaságos“ úrnak czimezteti magát általa, pedig különben mondhatom róla, hogy nem arisztokrata.

Ezt megtudván a kétszáz holdas földesasszony, persze nem maradhat meg teinsasszonynak, s lesz ő is nagyaságos.

A zsidó asszony négy lovas hintóban jár, s nem „rivalitas“-ból, hanem rangja fenntartása végett, szintén hintót szerez a földesur is nejének.

Az annyira közhasználatba átment „nagyaság“ helyett nem sokára egy pótnavezetről kell gondoskodni szóbuvárainknak. Hja, mért nem voltak előbbrelátók szófaragóink a szó fokozatos alkalmazásának indítványozása által, mint például a szobacius számára „kisséd“, a társalkodónőnek „kis nagyaság“, az úrnőnek „nagy nagyaság“, nevezeteket ajánlhattak volna. Most már aligha szabadulhatunk ki másképp, mint a fokozás segedelmével. Például ilyenformán: „nagyaság, nagyobbaság, legnagyobb, legeslegnagyobbaság.“ Hiszen a megszokás hamar elvenné ennek is mint sok másnak, khinézeri jellegét.

Mit mondjunk a polgári életben bevett cimezetésekről?

Ezekre vonatkozólag hallgatag közmegegyezéssel jogérvényre emeltetett azon elv, hogy senkinek meg ne adjuk a polgári állása után járó címet, hanem legalább is egy rangfokozattal fölebb cimezzünk mindenkit. És a mi hihetetlen, tudtommal nem akadt még senki, ki ez által sértve érezte volna magát, (pedig észszerűen véve az ilyesvalami: insultatio;) míg czimfeledés vagy elhagyás nem egyszer bajt okozott, az illetőnek.

Egyik nagymestere a cimezetéseknak az én csőszöm volt. Sohasem láttam a sallangos czim feltalálásában megszorulva, (a mi már nem együnkön esett meg,) mindaméltt hogy szabályul tűzte ki: fölebb tisztelni mindenkit. Csupa próbából elneveztem a pántlikás zsidót „öreg uram“nak, s ő azonnal ifju öreg urnak tisztelte meg.

Mily találékony népünk, (mely közbe legyen mondva, csakugyan nagy barátja a módos czimadásnak, midőn nem csak a fiu tiszteli „kendnek“

apját, anyját, hanem a leányzó is kendnek titulálja szeretőjét,) nem csak gúnynevek, hanem megfelelő czimek feltalálásában is: szolgáljon bizonyosságul következő eset: Egy uradalomban a tisztek mellett irnokokat kezdtek alkalmazni. — A „tekintetes“ tisztartásági irnok persze azonnal „úrfi“ volt; a „teins“ kasznársági „ifjú“: ámde alkalmaztak a nemzeti jubispán mellett is egyet, s így a méltányosság nem engedte, hogy „úrfi-ifjúrnak“ czimezgessek, elnevezték hát — mit gondolnak önök? — „aligúr“-nak.

„Titelsüchtig“ szomszédainkon ma már jóformán tultettünk. Az egekre! ne pirítsuk meg őket legkivált most, midőn haladni akarunk!

Az érdemjelnyerés viszketegét tekintve, azt hinnők, miszerint az egész világ szívére vette egy osztrák tábornok e szavait: „Nálunk érdemjellel birni nem virtus, de nem birni azzal: ma már valóságos szégyen!“ — Hej öreg Franklin! nem hiába csóváltad fejed, midőn az ifju köztársaság az új „aerat“ egy érdemrend alapításával sietett megkezdeni. Az idők változnak, csak te „homunczio“, vagy örökös a te gyarlóságaidban.

Chateaubriand igen gyarló színben tünt föl előttem mindig, midőn emlékezetembe esendültek az orosz követhöz intézett szavai. „Le moindre decoration russe me rend heureux!“ (A legkisebb orosz érdemjel is boldoggá tesz.) E miatt sohase birtam kibékülni a „kereszttyenség szelleme“ nagy hirü szerzőjével. Ez meglehet elfogultság, de talán indokoltabb, mint sok más. Kőrméről az oroszánt, s kis cselekvényekről ismerünk meg jól sok hires embert.

Ha e divatos kóroknak egyéb árnyoldaluk nem volna, mint maga a félszégesség, (a mi pedig magában is elég hiba,) még csak túltehetnők magunkat rajta, „give the fool his title and let him go.“ (add meg czimét a bolondnak, aztán hadd szaladjon!) de eme mozzanat társadalmi szempontból nagyon káros, mert az oly nehenen kiürítható osztálygig újabb tápot nyer általa, s az egyes osztályok között csak itt-ott lerombolt sorompók ismét visszahelyeztetnek. Káros nemzetgazdasági és közkerköleségi szempontból is. E kór szüli: a rang és névhez illő életmódot, a munkás foglalkozások lenézését, a jövedelemaránytalan fényüzést, a káros álszemérmét, mely jobbadán tiltott ösvényekre utal.

Vajjon melyik dedunokánk éri meg e kórok szerencsés elmulását, midőn legszebb rangjelvény a tisztességes polgárkorona leend, s legdicőségeseb czim ez ember és hazafi.

Rodiczky Jenő.

Az aradi országos dalár-ünnepély.

Ábrányi Kornéltól.

(F. L.) A művészeteknek s általában a szellemi mozgalmaknak nem igen kedvező politikai viszonyaink s általakulási vajudó mozgalmaink közepett is megértük, hogy a *harmadik országos dalár-ün-*

nepélynek tanui lehettünk. Nálunk mai nap valódi eseménynek nevezhetünk oly ünnepélyt, hol a politika és alkotmányos kérdések helyett, a művészet érdekeire vonatkozó eszmék és indítványok szerepelnek első sorban.

Az aradi országos dal és zeneünnepély e tekintetben kettős jelentőséggel bír, s kettőzött figyelemre érdemes. Egy részt a magyar fogékonyságát mutatja minden szép és szellemileg üdvös eszme iránt, míg másrészt fényesen tanuskodik arról, hogy szilárd akarat, kitartás és lelkesedés mellett nemcsak az anyagság előnyei kifejtésére, de oly dolgok fölkarolására is ráérünk, — ha akarunk, — melyeknek kövér kamatait nem lehet azonnal a zsebre rakni.

A dalárda-ügy és az ezzel kapcsolatban álló együttes előadások, dalár-ünnepélyek, versenyek, még sokkal fiatalabb intézvények hazánkban, semhogy csodálni lehetne az ellenökben itt-ott nyilatkozó kicsinylést, közönyösséget, sőt ellen-szenvet.

Nem célunk ezuttal vitatkozni a különböző érvek jogosultsága fölött, csak annyit jegyzünk meg, hogy a kik pusztá csillogó időtöltésnél egyébrek nem tekintik, nagy csalódásban vannak, s épen nem gondolkodtak komolyan a nemzeti kultúra sokféle előmozdító eszközei felől. De nemzetiségi szempontból is jelentékeny közvetítő közeg gyanánt szerepelvén a zene, főleg pedig a dal, — mi sem természetesebb, minthogy annak nagyobb mérvű nyilvánulása még jobban kifejti az egymás iránti rokonszenves kapcsolatot, népek, testületek és egyesek közt. A dal hatalmával csak a szónoklaté mérkőzhetik, azért koránsem oly lenézendő, vagy épen megvetendő tényező az, minőnek sokan tekintik.

A magyar nem oly boldog nemzet már, hogy rá ne férne még az a kis lelkesedés tüze, melyet nagyobb dolgok kivételére még itt-ott fölgyújt keblében nemzeti dalainak elzengése. Tisztelje azért dalát és zenéjét, mely egyik fősajátságát képezi.

S most kezdjük augusztus 9-dikén, mint az indulás és megérkezés napján.

Hosszu vaggon sorral indult ki a gőzmozdony a pesti indóházból, mely a főváros dalegyleti tagjaival, képviselőivel, s nagy számú vendégsereg-gel röpült az alföld egyik leglelkesebb városa ölébe. Oly lelketemelő ünnepélyre sietett, melynek mozzanatai örökre felejthetlenné maradnak előttünk. Vigan, pattogó kedélylyel és éljenekre hajló lelkesedéssel foglaltak helyt a kocsikban a dalárok. A budaiak — számlag mintegy 65-en — fehérré tollasan és művészi komolysággal; a nemzeti dalkörnek pedig 16, válogatott hangu, tüzről pattandó fiatal tagja, egyforma vörös tollal. Mind ugyanannyi lelkes híve a nemzeti művészet zászlajának. Ott voltak még: a „pest-budai zenede“ két tagu küldöttsége, az „Unió“ négy képviselője, az ó-budaiak, komáromiak, losoncziak, pécsi küldöttek stb., kikhez utközben egyre nagyobb dalártömegek csatlakoztak. Czegléden a kecskeméti

tüntek föl sötét vörös tollaikkal, s a sárospatakiak nemzeti szalagos kalapjaikkal. Szolnokon pedig a Rákóczi-induló zendült meg, s a debreczeniek, szolnokiak és jászberényiek egyesült karéneke fogadta az érkezőket. Majd jöttek később a békésiek, gyulaiak és szarvasiak, s mire Aradra értünk, annyira megnyúlt a vonat hossza, hogy vége alig volt belátható.

Arad rég nem látott ily ünnepies vonatot. Az indóháznál tenger nép várakozott a dalárokra. Zengett a Rákóczi-induló, hangzott az „éljen,“ s megkezdődött a zászlók alatti sorakozás és ünnepélyes bevonulás, kísérve az aradiak nagy tömegétől. A házak ablakaiból nemzeti zászlók lengtek, s az egész város talpon állt, hogy üdvözölje kedves vendégeit. Taraczkdurrogás, zene, üdvözletek és első minőségű alföldi por közepette értünk be a „Kereszt“ fogadóhoz, a főtéren, hol az elszállásolási bizottmány példás pontossággal és fáradozással teljesíté köteleességét.

Mire a dalárok esti 9 órakor az ünnepélyes fogadásra egybegyültek, majd mindenki tudott közlök valami magasztalót beszélni házi gazdája előzékeny vendégszeretetéről.

Mintegy 5—600 dalár gyült össze a „Kereszt“ fogadó tágas termében, hol végre zajos éljenzések közepette megjelent Arad város főpolgármestere: *Aczél Péter* ur, s épen elégséges terjedelmű alkalmi beszéddel üdvözölte az egybegyült dalárokat, kik a következő napok sorrendjének meghallgatása után elszéledtek.

A mint másnap reggel kiléptünk, előttünk láttuk a Tököli-téren tett intézkedéseket a dalárelőadásokra és versenyre nézve. Rendet és czélszerű besorozást láttunk mindenütt. A pesti városerdei híres dalárünnepi fiáscó eljöhett volna ide: rendet tanulni. A fölállított tribün háta mögött megzendült az öszpróba a lovárdában. Beléptünk. Tele volt dalárok- és vendégekkel. Egy kis karigazgatói heves restauráció következett, melynek eredménye lön, hogy az aradi dalárda kiváló képzettségű karigazgatója: *Kunert* Ede vette kezébe az igazgató pálczát, s megkezdődtek az összdarabok próbái, katonai fuvó hangszerek kíséretével.

Délután az összes egyletek képviselői (41 egylet volt képviselve) *Madarassy Pál* elnöklete alatt egy szűkebb értekezletre gyültek össze, a dalárdai, illetőleg a fürdőkeri helyiségben, hol előleges eszmecsere fejlődött ki a *dalárszövetség megalakulása* és a vasárnap tartandó dalárverseny módzata fölött.

Nagyobb és zajosabb eszmecsérét idézett elő a *dalárszövetség* kérdése, mely ellen, mint központosítási eszme ellen, a független szabadság palládiuma megőrzése szempontjából, határozottan tiltakoztak Debreczen és Szentes képviselői.

Az értekezlet végeztével lélekemelő jelcnet következett. A debreczeniek már előbb megkoszoruzván azt a helyet, hol az aradi 13 vértanu kiszenvedett, az összes dalárok, roppant néptömeg kíséretében, ünnepi menetet tartottak a nevezett gyászos hely színére. Vezetőink azonban nem

voltak kellőleg tájékozva. Egyik ide, másik oda mutatott, mint ama helyre, hol kilencz bitófát állított a bosszu, hogy ugyanannyi oltár válják belőlük unokáról unakára. Kegyeletes áhitat fogott el mindenkit. Megáldottuk a földet, melyet a drága vér áztatott, s elzengtük a „Szózatot“, hogy a honfui kebel megemlékezzék a szent adó-rul, melylyel a szabadság tartozik elhunyt hősei emlékének. De ki tudná őket elfeledni! s ki ne lelkesülne emléükön! Sokat és sokra megemlékeztünk, míg haza tértünk.

De hagyjuk a sötét képet.

Menjünk a színházba, hol műkedvelők az aradi vértanuk emlékszobra javára előadást rendeznek. Benn vagyunk. A merre csak nézünk, szebbnél szebb nők koszorujában gyönyörködhetünk. Ennyi sok bájos női arcot, izletes öltözetet, deli természet és lelkes kifejezést nem egyhamar találtunk valahol.

Taps, kihívás követe az előadásokat.

A vasárnapi nap (aug. 11.) ünnepi sorrendjét csak félig engedte megtartani a felhők szeszélye. — Délután, egy órával a dalverseny és az összelőadás előtt, félig elborulva, félig pedig szivárványos mosoly közt jókora rögtönzött eső verte el a nagy port és áztatá föl a nézőtér, s ennél fogva, a diszruhák és a finom női csipkék állandó fenyegetése folytán, más napra halaszták az ünnepély eme legérdekeseb részét.

Kezdjük ott, a hol elhagytuk: a színháznál és a műkedvelői előadásnál, az aradi vértanuk emlékszopla javára. Két vigjátékot s Rákosi Jenőnek ez alkalomra írt „Az aradi vértanú“ című drámai jelenetét adták elő. Mint hallók, csak az utolsó napokban sorakoztak az előadók, de azért várakozást fölülmuló ügyességet tanusítottak. A hölgyek — mind bájosak — különösen kitűntek, névszerint: Kovács Berta, Joanesku Lázárné és Remetey Fülöp Károlyné úrhölgyek. A férfiak is nagy igyekezetet tanusítottak, s Popovics Aurél ur zajos tapsokat nyert igazán komikai tehetséggel párosult játékával. Nemkülönbem kiemelésméltóan eszményíté és szavaltta Vásárhelyi Dezső úr a Rákosi költőjét, kinek emelkedett szép nyelve és velős gondolatai csak újabb bizonyosságot tőnek a szerző költői hivatottságáról. (Óhajtható volna, hogy a fővárosi közönség is megismerkednék e drámai jelenettel, s ajánljuk Molnár György figyelmébe.) Kádas József, Vizer Péter és Örlőssy Ferencz urak is dicséretesen megállották helyüket.

A zászlófelszentelés, melyet vasárnap, aug. 11-én déli fél 12 órakor tartottunk a főtéren, imposáns és lélekemelő látvány volt. Az ünnepélyességet nagyban emelte az is, hogy a felszentelés számos papság segédlete mellett, egyházi szertartás szerint ment véghez. Hát a nélkül is lehet zászlót szentelni! — fogja talán kérdezni az olvasó — Lehet bizony! Meg is történt Pécssett, az első országos dalárünnepély alkalmával, hol az akkori megyés püspök igen triviális dolognak tartván a művészet, a nemzeti dal lobogójára vesztegetni a

szentelt vizet, tiltakozott, s meg sem engedé az egyházi szertartást. Aradon másképp történt. Kora reggel talpon volt az egész város lakossága, melyet szertejáró katonai zenekarok és tarackdurrogások figyelmeztettek a bekövetkező ünnepélyes szertartásra. A lelkes minorita atyák templomát, hol a fölszentelést megelőző mise tartatott, jóval előbb zsufolt s minden osztályt képviselő közönség töltötte meg. *Eltér A.* magyar miséjét az aradi dalárda adta elő, szép harmóniával. Fénypontját azonban *Liszt F.* „Benediktus“-a képezte, melynek hegedűsólóját *Reményi Ede* adta elő, megható szellem és művészettel. A hozzá tartozó karének-részeket, *Hendl Ferencz* zenedei tanár igazgatása mellett, zenedei, dalárdai s műkedvelő tagok meglepő összhanggal énekelték. Elbűvölte ez az egész közönséget, s mindenkivel érezteté a valódi művészeti és költészeti ihlet hatalmát. Künn a téren ékesen földiszitett emelvény várta az egyházi segédletet, *Sujánszky Eusztách*, a hazafui érdemekben megöszült minorita-főnökkel élén, mint ki a szertartást végzendő vala, a zászlóanyát, a kellemeiben és honleányi érzelmekben gazdag *Szapáryné-Atzél* Gabriela grófhölgyet, környezve harminczkét koszoru-leánytól, megannyi bájos aradi széptől, kikben örömet gyönyörködött a szem; továbbá a főpolgármestert, hivatalos kíséretével, a rendező bizottság tagjait, s a megjelent dalegyletek képviselőit.

Mise végeztével harangzúgás és üdvlvések között indult meg a menet. Tengernyi nép lepte el a tért. Minden ablak nemzeti zászlóval volt földiszítve, s telve a legérdekesebb nézőkkel. Mintegy 22 pompás zászló alatt 43 dal- és zeneegylet tagjai képeztek sorfalat ez impozáns menetnek. Az emelvényen több vendég, művész és író is volt látható. Az egyházi szertartás végeztével *Sujánszky* minorita-főnök tartott hazafias szellemű beszédet. Megemlékezett a szomorú napokról, melyek — mint mondá — bár soha be ne következtek volna; kitarás és hazafiai áldozatokra buzdítá az aradi dalárda s azzal együtt a többi egyletek tagjait is, kiemelvén a művészet a dal égi hatalmát, mely nemcsak nagyobb tettekre lelkesíti az erőseket, de fölemeli s új életet önt a csüggedőkbe is.

Ezután megható jelenet következett. A jelmondatos szalagokkal és a koszoru-leányok által font diszes koszorúval fölékesített zászlót, mely hófehér színű nehéz selyemből készült, gazdagon kihimezve és szegélyezve arannyal, s mely *Atzél* Péter ur dalárdai elnök ajándoka, a széplelkű keresztanya megható szavakkal nyújtá át az aradi dalároknak.

„E fölszentelt zászló, melyet önök az én kezemből átvesznek, — mondá a zászlóanya, — legyen a jelkép, mely körül gyűljenek dalban és zenében, mint a lélek derü és borújának hű kifejezőiben. E zászló körül egyesüljenek önök a művészetben, mint a valódi és magasabb műveltség hathatós tényezőjében. E zászló körül egyesüljenek végre önök azon szent és magasztos érzelem-

ben, mely az igazi műveltséggei elválaszthatlanul egybeforrva van, s mely minden igaz magyar kebelnek legszebb erénye — a lelkesült *honszeretben!* — Szívből és örökre lángolva *dalért, művészetért és a hazáért!*“

Arany szavak! Vajha viszhangra találnának minden magyar szívben, főleg pedig ama főrangúakéban, kik eddigelé még ily lelkes szavakkal sem igen pártolták hazánkban a szépművészetet, annál kevésbé pedig kiható tettekben.

Az ünnepélyes tény után következett az emlékszőgek beverése a zászló nyelébe. Legelőször a zászlóanya, utána a koszoru lányok bájos köre egyenkint, s végre a jelenvolt 43 egylet nevében, azok képviselői. Minden egylet nevének kikiáltását éljenek követék. Ez alkalommal csak a művészet lett volna megtisztelve és kitüntetve, ha annak jelen volt több bajnokát és képviselőjét is fölkerített volna egy-egy emlékszőg beverésére.

A szertartás végeztével, miután főtiszt. *Sujánszky E.* ur mégegyszer megáldá a zászlót, ujra lelkesítő szavakkal kísérve, — *Lukácsy Miklós* ur, az aradi dalárda fáradhatlan és lelkes alelnöke lépett elő, s éljenektől meg-megszakasztott szónoklatot tartott az aradi és az egybegyűlt dal-egyletekhez. Ez eszmegazdag beszéd általános hatást idézett elő, mely tetőpontra hágott akkor, midőn e lelkesítő szavakkal végzé:

„S ha a vész harangja megkondúl a sokat zaklatott hazában, és vész fenýíti a magyart, nézetek e lobogóra, mely azt hirdeti, hogy „dalban istenség van,“ és ismét ti legyetek az elsők közt, kik a dal istenségével lángra gyujtsák a honfui kebel szent tüzét, uton utfélen, hajnalkor és éjszakán egyaránt zengedezve:

Talpra magyar, hi a haza;
Itt az idő, most vagy soha!
Éljen a haza! — —

Bátran mondhatjuk, hogy magasztosabb zászlófelavatási ünnepélyt még nem ült hazánkban — de talán másutt sem — a *művészet*. Példás rend jellemzé az egész ünnepélyt, s ép oly példás rendben indultak aztán a dalárok a városligetbe, a sokat ígért, de keveset nyújtott disztribúción. Az ezer terítéket alig foglalták el egy pár százan. De azért egy csöpp hiány sem volt a lelkes és talpraesett áldomásokban, kivált midőn ebéd végével *Reményi Ede* is megjelent, s egy cigány *Straduarin* szebbnél szebb magyar dalokat játszott.

A tornyosuló fellegek jókorább beterelék a dalárokat, kik aztán a város közepén kényszerültek — ki hová tudott — menekülni bevont zászlóikkal a megeredt eső elől. A dalárverseny színhelyére érve, ismét esni kezdett. A közönség elriadt, s egy rögtönzött nyílt gyűlésben másnapra lón halasztva az *összeüladás és dalárverseny*. E helyett azonban a másnapra kitűzött közgyűlés, a „magyar dalár egyesület“ megalakítása érdekében, még az nap este volt a „kereszt“ fogadó nagy termében. A pesti közgyűlésen kinevezett bizottmány által kidolgozott alapszabályokat, egynémely módosítással, (mihez leginkább a bu-

diak járultak czélszerű javaslatokkal), s többször felmerült heves eszmecsere és vitatkozás után elfogadták, s az *egyesület tényleg megalakult*. Megválaszták a központi igazgató választmányt is.

A központi bizottmány tagjai közfelkiáltással így alakult meg: elnök lett Madarassy Pál, titkok: Ábrányi Kornél, pénztárnok: Engesser Mátyás, központi választmányi tagok: Bogdány Lajos, Erkel Ferencz, Felsmann József, Huber Károly, Nagy Ágoston, Ritter Sándor, Széki Antal és Zimay László; póttagok: Bartay Ede, Follmann Alajos, Gresz Károly és Vajkay K. Vidéki bizottmányi tagok: Lukácsy Miklós, Kovács Sándor, Smausz Endre, Fejér Péter, Nabinger Nemes és Rissner József; póttagok: Molnár Ádám, Kis Zsigmond. A két kültagot az illető város nevezi ki, hol a magyar dalár egyesület országos ünnepélyét tartandja. Az alapszabályokat megerősítés végett a belügyminisztériumhoz terjesztik föl.

Lelkes éljenekkel fogadta a közgyűlés Debreczen képviselőinek abbéli fölhevését, hogy a jövő-évi dalárünnepély Debreczenben tartassék. Meg vagyunk győződve, hogy e lelkes magyar város méltó testvére lesz Aradnak a vendégszeretetre és érdekeltségre nézve.

Hétfőn (aug. 12.) a szó szoros értelmében igénybe kellett vennünk minden érzékünket, s ugy szellemi, mint testi erőnk egész készletét, hogy részt vehessünk mindazon élvezet- és kötelességekben, melyek szakadatlan egymásutánja e napon reánk várakozott. Reggel 10 óraker közös dalárelőadás és verseny; délben jury-ülés és jegyzőkönyv-szerkesztés; délután két óraker folytatása a többször megszakasztott közgyűlésnek; négy óraker zenedei nagy hangverseny; esti nyolcz óraker ismét gyűlés; aztán fényes bál a városligetben; s reggel ünnepélyes elutazás, obligát és többszólamu bucsuzás, kézszerítés, szóval: „általános istenhozzád.“ A ki mindezek közepett el nem kábult s rengeteg kosárnak nem érezte fejét, az bátran beállhat érzéketlen sziklának, vagy olyan hivatalos udvari poétának, ki még a kancsukára is tud kadenciát tömjénezni.

A Tökölly-téren reggeli 9 óraker már roppant néptömeg hullámozott, s tíz óráig a korlátoktól övedzett nézőhely kétezer ülőhelyét a legdiszesebb közönség foglalta el. A néző illetőleg hallgató tértől mintegy 15—20 lépésre emelkedett a dalárok emelvénye félkörben, 4—5 láb magasságban. A szemben levő görög templom falazata alkalmas hangvisszaverőt képezett. A Rákóczi-induló mellett, kibontott zászlókkal jöttek és sorakoztak az egyletek a számukra kijelölt emelvényen. A köztük és a közönség közt fennmaradt tér közepén a kinevezett jury foglalt helyet, melynek elnökeül működhetni: csekély személyemnek jutott a szerencse, mondhatnám inkább: szerencsétlenség, mert az eredmény kihirdetése után, némely magas hegyekről jött elkéseredett egyleti karmester, ugyancsak felelőssé akart tenni azért, hogy a titkos szavazás útján nyert ítélet miatt másokat, s nem őket koronázta meg a kitüntető

koszorúkkal. Mintha bizony épen az döntött volna, kinek, mint elnöknek, szavazata sem volt!

Magyar dalárokhoz illőleg, az összeloadás a „Szózat“-tal vette kezdetét, azután a műsor szerint, a magukat bejelentett dalegyletek versenye következett; ezek számszerint 14-en, s névszerint a következők voltak: a békési, budai, debreczeni, gyulai, hold-mezővásárhelyi: kecskeméti, komáromi, lippai, lugosi, pesti nemzeti dalkör, perjámosi, szarvasi, szentesi és a szolnoki. Sorshuzás határozta a sorrendet, mely legelőször a budaiakra, s legutoljára a gyulaiakra esett. Kilencz egylet a magyar, s öta zeneirodalomból választott darabokat. Az eredményt már tudja az olvasó, mely nemcsak a helyszínén, de országszerte is nagy meglepetést okozott, a mennyiben egy eddigelé még kevésbbé ismeretes vidéki egylet: *a szentesi nyerte el az első díjat*. Térünk szüke nem engedí, hogy itt részletes bírálataiba bocsátkozunk minden egyes előadásnak; ezt csak szaklapban lehet tenni. Annyit azonban a jury véleményével egybehangzólag be kell vallanunk, hogy az utósó pesti verseny öta meglepő előhaladást volt alkalmunk észlelhetni minden egylet összműködésében, s nem volt köztük egy is, mely kiváló dicséretre érdemessé ne tette volna magát. Hogy a fővárosi sokkal iskolázottabb és képzetebb egyleteknek elibe vághatott „ad hoc“ egy vidéki: ez a verseny és számos előre nem látható kisebb-nagyobb tényezők természetében fekszik. Ha arról van a szó s arra tüzetik ki pályadíj, hogy ki fog ugyan egy pillanatban tökéletesebb kört vagy alakzatot papírra vetni, megtörténhetik könnyen, hogy ép a legnagyobb művész nem fogja oly tökélyvel kikerekíteni az általa választott nehéz arabeszket, mint a másik, mely kevésbbé nagy művész, de könnyebb és begyakorlottabb alakzatot választott. S a jury ily esetben ha pártatlanul akar itélni, nem az elismert nagy művészeknek, de a föladat tökéletesebb „ad hoc“ megoldásának fogja a díjat itélni. Mert különben elismert nagyobb művészek és kevésbbé képesítettek között juryre sincs szükség.

Ily szempontból tekintve a dolgot, senki sem vonja kétségbe, hogy például egy órai verseny mellett is a szentesi, s nem a budai, pesti dalkör, lugosi vagy a gyulai lenne a kiválóbb a magasabb művészeti képzettséget és tulajdonokat illetőleg.

Azért véleményünk szerint a helyes ítélhetőség szempontjából, jövőre más alakra kell fektetni az egyletek versenyét. Ez alkalommal is indítványozzuk — de a jövő orsz. dalárünnepélig mind szaklapunk, mind más lapok útján is többször lesz még alkalmunk e tárgyra visszatérni — hogy jövőre, minden versenyezni óhajtó egylet egy bizonyos előadásra kitűzött négyesre pályázzék. — A mely egylet, mind fölfogás, mind kivitel árnyalat, összevágóság, tisztaság stb. tekintetében legtökéletesebben megfelel a föladatnak, s az legyen a győztes, s a fölött itéljen aztán egy tisztán szakértőkből kiválasztott jury. Hogy pedig még igaz-

ságosabb lehessen az ítélet, minden egylet számszálag is egyenlő erővel lépjen ki a küzdőterre. Válassza ki legjobb erőit, kikben megbizhatik s aztán nem lesz kitéve a véletlen esélyeinek, a választás első sorban essék mindenesetre magyar termékre, ki nem zárván az idegen zeneirodaloméit is, azon egyletek iránti tekintetből, melyek e téren talán erősebbeknek vélik magukat, s e szerint egy hazai s egy idegen műtermék képezhetnék a pályadarabokat. — Itt van mindjárt egy terv-pont, melyet a megalakult daláregyesület központi választmánya megvitathat.

Ismételjük különben, hogy nem győztünk eléggé bámulni az egyes dalegyletek nagy előhaladásán. — A budai Knahl A. erélyes vezérlete alatt, mely már a verseny előtt közkedvességben részesült, csak nem igen szerencsés választásának s a sok, elébbi éneklésnek tulajdoníthatja, hogy nem tért vissza az elsőség babérijával, melyet senki tőle jó lélekkel el nem vitathat. Hogy a pesti nemzeti dalkör Zimay L. kitűnő igazgatása mellett, — a hely színén minden tekintetben legkorrektebb és legszebben hullámzó előadást mutatott föl: ebben is minden szakértő megegyezett. De a szentesi a mit nyújtott, azt oly bevégzett művészettel tevő, hogy az általános meglepetés behatása alatt, nem csoda, ha a jury vidéki tagjainak többsége, már csak decentralisatio tekintetéből is reá szavazott, mint első díjra érdemesre, a minnek különben nem is fog kimaradni jótékony hatása a vidéki egyletek buzgalma és törekvése fokozására. A jury ítéletével a hely színén nagy ellenzékbe jött a közönség, a holdmezővásárhelyiek előadására nézve. Nyisnyai Gusztáv volt élükön, s egy, ez alkalomra magukhoz vett pesti tenorista, kinek szép érczes hangja, kitartása és merész fioriturái megleptek mindenkit. Neve Neszalovszky János, a nemzeti színház kardalnok, kit — a mint halljuk — a vásárhelyiek szépen ott felejtettek Aradon. A holdmezővásárhelyiek ő nélkülük korántsem arattak volna oly nagy tapsokat a közönség részéről. Különösen kitűntek még a lugosiak, Wusching K. példás képzettségű karmesterükkel, s a gyulaiak Erkel László — atyjához méltó genialis karigazgatójuk vezetése mellett. A többi egyletek is — mint fentebb mondók, — közmegelegetésre működtek közre.

A verseny után, mint összdarabok, Mosonyi ez alkalomra irt „magyar dalárok karéneke,“ (Szász K. költeményére) és a Rietz Gyula „ó német csatadala“ következtek. Mindkettőt vagy 3—4 száz dalár énekelte fuvó rézhangszerek kísérete mellett. Megható gyönyörű zeneművek, melyek elragadó hatása nem is maradt el. Ezek végeztével szabad lön a vásár, s a közönség lett az ur. Éljenzett, ismételtetett s tapsolta saját izlése szerint választott egyleteit és darabjait. Az egész ünnepélynek kétségkívül ez volt a nagy közönségre nézve a legérdekesebb mozzanata. Nagyban mivelik az ily nyilvános dalárelőadások a közönség műizlését, s mint ilyenek, hatalmas tényezői a művészet népszerűsítésének.

A délutáni zenedei hangverseny egészen megtölté a tágas lovarda helyiséget, mely e célra volt berendezve. A legdiszesebb és szebb közönség gyült itt össze. Reményi Ede volt a nap hőse, ki a műsorba tett darabokon kívül, még közkívánatra, a „Rákóczi“-val és a „Repülj fecském“-mel is lázas tapsvihart idézett elő. Plotényi Nándor tanítványa szintén méltó volt mesteréhez. Egy saját magyar szerzeményét játszta, annyi kifejezés, biztosság és művészettel, hogy mindenkit elragadt, úgy játékaival, mint eredeti szerzeményével. A taps és kihívásoknak vége-hossza nem volt. — Kellemesen lepte meg a közönséget Nagy-Huber Ida asszony is ki szíveségből egy pár nappal a hangverseny előtt vállalkozott a közreműködésre. Huber Károly karnagy kísérete mellett több magyar dalt énekelt tapsok és kihívások közt. Ugy szintén Institoris Kálmán úr is, ki Mosonyi első balladáját („Mátyás anyja“) szépen adta elő. A 78-ik sz. gyalogezred zenekara nyitotta és zárta be a hangversenyt.

Ezzel és az esti nyolcz órától tizig tartott zárgyűléssel lön befejezve az ünnepély művészeti műsora, mihez még csak azt jegyzem meg, hogy az aradi dalár-közgyűlés ez alkalommal is elhatározá, hogy a „Zenészeti Lapokat“, úgy a megalakult egyesület, mint általában a hazai dal- és zeneegyletek hivatalos közlönyeül fogadta el, s az egymásközi solidaritás fenntartása tekintetéből, minden honi egylettől megvárja, hogy általa a többi egylet testvéreivel szellemileg folyvást érintkezni el nem mulasztandja. A közgyűlés hálás és meleg éljeneket szavazott fáradhatlan buzgalmű elnökének: Lukácsy Miklós úrnak, nemkülönb az egész ünnepély egyik legbuzgóbb tagjának, Jankó József titkár úrnak, ki egész önfeláldozással vezette a jegyzői és irományi terhes teendőket.

Az aug. 12-diki bál a városligetben, mind fényes világítása, mind gyönyörű hölgykoszoruja és példás berendezésénél fogva, valóban felejthetlenn maradt mindnyájunk emlékezetében. Ezer meg ezer lámpa világított, de mindezek csak halvány fényt árasztottak azokhoz a ragyogó és beszélő szemcsillagokhoz képest, melyeket a világban talán sehol sem lehet oly bőven találni, mint Aradon. Száz meg száz pár járta a tüzes csárdást, a francia négyest és a tipegő polkát meg a sebes galoppot. Minden osztály a legszebb egyetértésben volt képviselve; csupa testvérülés, egymás iránti gyöngéd figyelem, kedélyes társalgás és szabályozott bárend; míg a közel felállított étkezési asztalok körül sem csapongott tul a jókedv, mely egész reggelig tartott, hol az elválás, búcsúzás nehéz pillanata állt be.

Tengernyi nép kísérte ki a dalárokat a vasutra, zeneszó, éljenek és meleg kézszorítások között szívből hangoztatván a mielőbbi viszontlátást. Volt ölelkezés, testvéri csók, meleg kézszorítás: hogy sokaknak talán még most is ég a szívük utána. A dalároktól Lukácsy Miklós úr vön búcsút az aradiak nevében, megható szavakban. A

második csöngetésnél az aradi dalárda zengett utósó istenhozzádot, s a hölgyek elhalmozák emlékbokrétákkal a távozó dalárokat, kik nehéz szívvel és szép emlékekkel váltak meg a legvendégszeretőbb várostól.

Fogadják a lelkes aradiak legmélyebb üdvözlötünket, és hálaszavunkat a hazai dalművészet nevében, mely örvendve fogja följegyezni emléklapjaira az aradi országos dalárünnepélyt.

Színház és művészet.

✂ Nemzeti színház. Aug. 7-től 20-ig előadattak: „IV. Henrik“, szomorujáték; „Ördög Róbert“, opera; „Az élet szinfalai“, vigj.; „Az afrikai nő“, opera; „II. Rákóczy Ferencz fogása“, dráma; „A jó barátok“, vigj.; „A troubadour“, opera (Schwartz Róza föllépteül); „XI. Lajos“, dráma; „Az afrikai nő“, opera; „Az elkényeztetett férj“ és „Angyal és daemon“ vigj.; „Dinorah“, opera; „Dobó Katicza“, népszinmű. — 20-án normanap.

✂ Siposs Antal közelebb vidéken tartott hangversenyeket. B. gyarmati hangversenye 66 frt. 60 krt jövedelmezett a honvédalapra; pásztói hangversenye pedig 55 frtot ugyanezen célra.

✂ A budai népszínházban ősszel két új vigjátékot fognak előadni Északi Károlytól. Egyiknek czime: „Páris almája“, a másiké: „Királynőt!“ E műveket be sem adta a nemzeti színházhoz, hol régebben „A pörös kerítés“ című bohózatát szépen elvesztették.

✂ A népszínház pénztára e napokban 2000 frttal szaporodott. Ugyanis még 1861-ben Molnár előadást rendezett a szerb nemz. színház javára. Erre viszonzásul egy szerb kerület — a kikindiai — 2000 frtot ajánlott meg a népszínházra. Közbe jött mostoha körülmények folytán az ügy addig huzódott, hogy a népszínházat bezárták. Most azonban az igazgató és a fáradhatlan bizottmány utána láttak az ügynek és pedig sikerrel. Általában a bizottmány nagy erélyt fejt ki az intézet körül, s így Molnár buzgalmat semmi sem akadályozza.

✂ A jövő hóban az új téren is lesz opera. Murska Ilma k. a. és Wachtel tenorista még ez ősszel vendégszerepelni fognak ugyanott.

✂ Az Eszterházy-képtárról a „P. N.“ azt írja, hogy eladatása még nem történt meg, sőt a zárgondnok, a tulajdonos szándokait szem előtt tartva, minden alkut félbe szakított addig, míg az országgyűlés és képtár meg- vagy nem vétele fölött határozand.

✂ A magyarországi műegylet által, f. évi aug. 6-dikán tartott választmányi ülésben a f. évi sept. 5-én tartandó sorsolásra e következő művek vétettek meg: Ligeti Antaltól, (Pesten) „Olevano, a Sabinai hegységben“ 50 frtért; Pecz Henriktől (Pesten) „Olvasó öreg“ 120 frt. Weber Henriktől (Pesten) „Svábhegyi tájék“ 15 frt; Lang Rudoltól (Pozsonyban) „Trencsén

melletti tájrész“ 120 frt; Stademan A.-tól (Münchenben) „Téli nap“ 150 frt. Wurmb M.-tól (Münchenben) „Látogatás a kolostorban“ 150 frt; Petzli Ferdinándtól (Münchenben) „A halli tanács-háznak részlete, Tirolban“ 80 frt; Eibner Frigyesztől (Münchenben) „Ulmi főtemplom“ 150 frt.

↗ A müegylet tagjai ez idén a redoutban is látható Wagner-féle „Mátyás győzelme a cseh Holubáron“ című műlapot fogják kapni. Az olajfestvények kisorsolása szept. 5-dikén lesz. Az új egyleti év okt. elsején kezdődik, s a jövő műlapul Goebel Károly „Huszár-táborát“ választották.

↗ Bettelheim Karolina volt udvari énekesnő, pár hét óta pedig Gomperz bankár neje, cs. kir. kamrai énekesnőnek nevezetett ki. Az egész azért nevezetes, mert ő az első izraelita énekesnő, kit ily kitüntetés ér. Csillag Róza, ki pedig jóval hiresebb művésznő nálánál annak idejében hiában vágyott e kitüntetésre.

↗ Ira Aldridge épen Szentpétervárra utazott vendégszerepekre, midőn idegláz következtében Lodzban meghalt. 1805-ben született Afrikában. Először New-Yorkban lépett föl, mint műkedvelő. Korunk legnagyobb színművésze volt.

Levelezés.

— Szamosujvár, aug. 7. — T. Nagysád! „Nem az adomány és aldozat nagysága, hanem a szív, a melylyel az adatik, becses.“ — Ezen aranyelvtől buzdítatva városunk lelkes műkedvelői, folyó hó 5-én a *Honvéd segélyezési alapra* előadást rendeztek; — az előadott színmű Benedixnek *„Gyöngéd rokonok“* című 3 felv. vígjátéka volt. — Nem czélom a műkedvelőkről üres bókokat írni, hanem néhány szóval azon elismerést akarom közzétetni, mely a roppant számmal egybegyült közönség részéről a szünni nem akaró taps- és éljenezésekben nyilvánult.

A közreműködők mindnyájan sikerülten oldották meg feladatukat, de azért szabadjon egyeseket mégis főlemlitnem; a hölgyek közül: *Simai Irma* kisasszony (*Irmgarde*) valódi művészi felfogással, és elragadó bájjal játszva nehéz szerepét, s minden egyes jelenetében zajos tapsokra és viharos éljenezésekre ragadta a közönséget, s a számtalan koszorukat és virág-csokrokat melyeket elismerés jeléül nyert, a legnagyobb mértékben kiérdemelte. — *Tursa Margith* kisasszony (*Thuselda*) ábrándos szerepében bájos jelenség volt, szép játéka által a nyert koszorukat szintén kiérdemelte. — *Osztian Kata* kisasszony (*Ulrikka*) meglepő ügyességgel, és sok tekintélylyel ábrázoló a tudós nő szerepét. — *Abrahám Véri* kisasszony (*Otilia*) szeretetreméltó kis vig-tündérke volt. — *Demsik Julia* kisasszony (*Adelgunda*). *Chevil Róza* kisasszony (*Iduna*) *Páll Minka* kisasszony (*Filippa*) szerepeikben helyes felfogással játszottak. — A férfiak közül *László József* (*Schummrich*) ügyes játéka által folyton derült hangulatban tartá a közönséget, és többször megtapsoltatott. — *Gajzágó Gerő* (*Barnau*) sok gonddal játszva komoly és egyöntetű szerepét.

A többi közreműködő urak is elismerést érdemlő szorgalmat fejtettek ki. — Az előadás tiszta jövedelme a 200 frtot o. é. meghaladta, mely összeg az illető helyre átjuttatott.

Előadás után élénk táncvígálmot következett, melynek nagy élénkséget adott a dobokamegyei, ez alkalommal városunkba tisztújításra egybegyült vidéki intelligencia; — a bál reggelig tartott, s mindenki elégtelen, és derült kedélylyel távozott haza.

M. I.

Hirharang.

* (Királyné Ő Felsége) legközelebb megrendelé Horváth Mihály történetirónk összes műveit. E művek — „Magyarország története,“ „25 év Magyarország történetéből,“ „A magyar függetlenségi harc,“ „A magyar történelemből“ — egyszerű, diszes kötésben már el is küldettek a legmagasb urhölgynek Ischlbe. Oly kiváló előszeretettel és figyelmet fordít Ő Felsége folyvást a magyar irodalomra, hogy sok fölmagasztalt honleányunk buzdítást és példát vehetne tőle. A királyné az említett művek megrendelése által nemcsak a szerzőt tisztel meg, hanem az egész nemzetet, melynek történelme ama kötetekbe van foglalva.

* (Királyné Ő Felsége) kiváló érdekeltégét a magyar irodalom iránt, újabban is kitünteté az által, hogy irodalmunk egyik régebbi koszorúsának, Kisfaludy Sándornak siremlékére 300 frtot adományozott. Ez összeg az Ő Felsége körüli magyar miniszter utján Zalamegye főispányához küldetett, ki azt a siremlék föllállítására Sümegen alakult bizottmánynak kézbesíté. A magas adományozó példája bizonyára nagyon buzdító lesz sokakra, s Kisfaludy Sándor pusztá sirját nem sokára diszes emlék fogja jelölni.

* (A megőrzött honvéd zászlók) egymás után kerülnek elő. Közelebb gr. Eszterházy Pál volt-honvédezredes küldé be a központi választmánynak a parancsnoksága alatt küzdött 15-dik, 40-dik és 98-dik zászlóaljak lobogóit. Ezek a zászlók nem csak egy dicsteljes kor, hanem a magyar nemzet önbizalmának is fényes tanujelí.

* (Gr. Károlyi Alajos esküvője) Erdődy Fanni grófkisasszonnyal mult csütörtökön történt meg a bécsi Sz.-Péter-templomban. Fényes közönség jelent meg. A menyasszony drága csipkével ékitett egyszerű öltönyt viselt, s hajában sötétzöld myrtuskoszorut fehér virágbimbókkal. A vőlegény gazdag, ezüst himzetű vörös bársony attilában volt, fölötte kék bársony mente. Nászleányok voltak: Erdődy Johanna, Julia s Valeria, és Széchenyi Mária grófnők. A nászleányok rózsás selyem öltönyben jelentek meg, melyek fehér selyem alsó öltönyre voltak kis rózsabokrétákkal feltűzdelve. A vőfélyi tisztet gr. Károlyi Sándor és Gyula, gr. Erdődy Gyula és László teljesíték, mindnyájan fényes magyar öltönyökben. Megjelentek a sok főúr közt: gr. Károlyi György, gr. Apponyi György és hg. Grammont francia követ. Az esküvő után a menyasszony szülőinél fényes lakoma volt, s aztán az új pár Párisba utazott.

* (Irják,) hogy Radnótfáy ur az ez évi számadás bevégeztéig nem mond le az intendánságról.

* (Xántus János) az állatkert érdekében tett utazásáról visszatért, s a mint halljuk, igen szép állatgyűjtemény fogja követni. Ideiglenesen látható lesz az állatkertben 5 giraffe, 4 antilope, és egy fiatal elefánt. Ugyanis egy Abyssiniából

**

jövő állatgyűjtő felkérte az igazgatóságot, hogy míg Pesten időzik, állatjainak szállást adjon. Az igazgatóság megígérte.

* (Hire van,) hogy az országgyűlést szeptember elejére hívják össze. De ez nem bizonyos.

* (G r. Festetich Géza) a honvédalapnak 5 dd. 100 ftos földtehermentesítési kötvényt ajánlkozott.

* (A lapok Kossuth Lajos) egy nyilatkozványát közlik, melyet a jáász-ladányi kerület választóihoz írt, kik őt a képviselőség elvállalására szólíták föl. A lényeg az, hogy a jelen körülmények közt képviselői állást nem fogadhat el, s ha számkivetésben kellend is meghalnia, zászlóját el nem hagyja. E szerint bizonyos, hogy a váci választást sem fogadja el.

* (Az új-pesti hajógyárat) nem sokára tetemesen meg fogják nagyobbítani, mivel a „stabilimentó“ háromszor annyi telket vett, mennyi a jelenlegi hajógyár hossza. Az új helyen azonnal új gőzösök és vontató hajók építését kezdik meg, leginkább oláhországi tőkepénzesek megrendelési folytán. Jelenleg öt hajó épül e gyárban, ugy szintén a magyar gőzhajó-társulat kisebb személyszállító hajója: a „Honvéd“ is kész lesz ott e napokban, és szent-István napján hagyja el először a kikötőt. Pest és Esztergom közt fog közlekedni. E gyárban jelenleg 450 munkás dolgozik, kik mindnyájan Új-Pesten laknak.

* (Az új-pesti sziget) a pesti közönségnek már is egyik leglátogatottabb mulató helye lett. A kocsi közlekedése oly nagy, hogy e miatt el-késések s egyéb kellemetlenségek bőven fordulnak elő. A csolnakázók is örömet rándulnak föl oda.

* (Buda város hatósága) már elhatározta hogy a Dunapartot szabályozni fogja. A mukálatokra pályázatot hirdet, s talán már az őszszel hozzá fognak a budai szeméthalmok eltakarításához a lánchíd és bombatér közti parton, mert egyelőre csak e helyet akarják rendbe hozni. A költségek 80 ezer ftra vannak téve.

* (Garibaldi) áprilist járt néhány lap. Egyik elhitte a pozsonyi német lap hírért, hogy a póstyéni fürdőbe fog utazni, s egész komolyan újságot. A másik lap ép oly komolyan jelenté, hogy Pestre jó. Meglehet, volt, is már Pesten, s elmegy, vagy ott van már Pöstyénben, de nem a caprerai hős, hanem egy trieszti kereskedő.

* (A miniszterium) kineveztetése után többen önkényes adakozásokkal járultak az országos pénztárba. Ez összegeket most a honvéd-alaphoz csatolták.

* (Kossuth) képekkel diszitett életrajza Heckenastnál fog megjelenni.

* (A pesti egyetemi ifjuságot) a szerb „Omladina“ irodalmi bizottmánya meghívta a belgrádi irodalmi kongressusra. A fölhívás azonban elkéselt, mert az iskolai év bezárta után jött meg.

* (A bécsi lapok) egy kötet német költeményt dicsérnek, melyet Almássy Vilma grófkiasszony írt. Daczára, nagy szerzőnőjük csak 19 éves — mint e lapok megemlítik — a bírálók köl-

tői becsü kötetnek nevezik. Sajnáljuk, hogy a német költőnőre szolt dicséret a magyar grófkiaszszony rovására történik, mert ugy látszik, német nevelésben részesült.

* (Az aradi orsz. dalárünnepély) fényesen sikerült; kimerítő leírását mai számunkban szakavatott tolltól hozzuk, s itt csak pár részletre szoritkozunk. Reményit ugyanis, midőn a vásárnapi diszebéd végén büvös játékát hallatá, egy toasztban „kálvinista szent“-nek kiáltották ki; ez már igazán magas kitüntetés. — Azt halljuk, hogy a lelkes aradi hölgyek a „pesti nemzeti dalkör“-t, mely legjobban énekelt s a versenyben a második helyet nyerte el, szintén ezüst koszorúval szándékoznak meglepni. — Végre szóljunk még az aradiak páratlan vendégszeretetről, melyre vonatkozólag egy referens igen elméssé jegyzi meg, hogy külsőjére nézve Arad város, vendégszeretetére azonban falu; — s itt a sok közül különösen ki kell emelnünk a talpig magyar dr. Darányi orvos urat, ki hétfőn este kedves családj körébe barátságos estélyre hívá meg az említett dalkör összes képviselőit Reményi- és Plotényival együtt. Nem hiányzott a dal s a felkösöntés, és a dalárok szivből kivánták, hogy a derék háziurat nyájas nejevel és kellemgazdag leányával a magyarok Istene éltesse!

* (Egy igazi szép Heléna) jött Párisból. Nem operette-énekesné, hanem büvésznő. Neve: Mlle Heléne Faure, s igen szép fiatal lány rózsás arczeval s fekete szemekkel, kiről mindenki elhiszi első látásra, hogy — bübajos. — Mennyire érti büvészetét: az más kérdés. Tartott ő előadásokat Párisban, Szent-Péterváron, hol még az orosz czártól is emléket kapott s számtalan muszka Nábóttól elismerő iratokat; továbbá Bécsben is.

* (Egy uri család) a közelgő tanévre egy vagy több tanuló ellátására ajánlkozik. Tudakozódhatni szerkesztőségünknel.

Vidéki pósta.

△ (Perczel Mór fogadtatása) szülőhelyén, Bonyhádon valódi ünnep volt, mely nemcsak a várost, hanem a közelebbi vidéket is talpra állítá, ugy hogy a város annyira telve volt, miszerint a rendezők kénytelenek valának a tömeg egy részét a lovasokkal együtt a határszélen fekvő szerdahelyi pusztára küldeni; onnan kísérték aztán Perczelt Bonyhádra. Perczel jul. 29-dikén érkezett meg. Minden helységben, a hol Szegszárdtól keresztül ment, a lakosság nagy tömegekben és zászlókkal várt reá. A járás határanál kétszáz lovas bandérium, előljárók, honvédek hadi zászlóval és nagy sokaság várakozott reá, s a városi jegyző tartott üdvözlő beszédet. Perczel már ide is nagy ünnepi kísérettel érkezett, s hosszú menet kísérté be Bonyhádra. A város szélénél a báttaszéki zenekar „Perczel-indulót“ játszott, s ujra nagy tömeg csatlakozott a kísérethez. A fölékesített városi piacon a czéhek zászlóikkal s mindkét nembeli tanuló ifjuság koszorúkkal és szintén zászlókkal

képeztek sorfalat a tömeg előtt, melyet 10,000-nyire tesznek. A járás szerb és német lakosai is nagy számmal jelentek meg. Itt az érkezőt a Perczel-család egy agg barátja, a helybeli ev. lelkész, a 76-éves Borbély József üdvözlé. Az üdvözlés végeztével a főpiacról a szintén földiszított fűtőcán ezrek és ezrek által környezett pompás diadalíven keresztül, tarackok durrogása és folytonos éljenzések közt haladt Perczel kocsija az atyai ház felé. A házak erkélyeit s ablakait hölgyek foglalták el, kik kendőiket lobogtatták. Este az egész város ki volt világítva, s a száműzetésből visszatértet fátylással tisztelték meg. Másnap a járásbeli birtokosok, a lelkészek vallás-különbség nélkül, a helységek előljárói és az összes értelmiség tisztelgett nála. Ez alkalommal Ganzer János helybeli kath. lelkész tartott meleg üdvözlő beszédet. Megható jelenet volt, midőn a tábornok 19 év után ismerőseit és barátait egyenkint fölismerés és karjaiba szorította.

△ (Pozsonybán) f. hó 10-kén fényes nász-ünnepély volt. Gr. Eszterházy Imre tartá egybekelését Rossi Alexandra grófkisasszony-nal, a híres énekesnő: Sontag Henriette leányával. A fiatal pár még aznap Párisba utazott.

△ (A szabolicsmegyei honvédegylet) N.-Kállóban megalakult s elnökül Rakovszky S. volt-ezredest választá, ki egykor Komárom egyik tekintélyes erődét: a monostor-sánczokat, oly hősiességgel foglalta el csapatjával.

△ (A korondi fürdőt) az idén szép számmal látogatják. Több is most ott a kényelem, mint a mult években volt. E székelyföldi fürdő vize a gleichenbergi híres forrásokéval hason tartalmu, és sok mellbeteg keresi föl. Ha majd a n.-várad-kolozsvári vasút megkönnyíti a közlekedést e fürdővel, szép napok várnak rá.

△ (Mohácson) a houvédalap javára közelebb dalestélyt rendeztek, mely 131 frt 64 krt, 1 db aranyat és 2 db ezüst huzast jövedelmezett.

△ (A somlyóiakat) egy szörny nem rég nagyon ijesztgette. Esténként bukott föl a Krasznán levő vízi malom gátja alól s a ki megpillantá, rémülve futott tovább. Végre puskásokat rendeltek ki ellene lesbe, és kisült, hogy a szörny egy ártatlan vidra volt.

△ (A borsodmegyei honvédegyletet) Soldos Imre országgyűlési képviselő két leánya szép zászlóval lepte meg.

△ (Nagy-Szombatban) szept. 15-dikén nagy hangversenyre készültek a városi színházban. A honvéd-alap gyarapítására adták.

△ (Diószeg közelében) a villám beütött egy vaspályaór szobájába, s 4 ember azonnal meghalt, két gyermek pedig megsérült.

△ (Sziszeken) bankóhamisítókat fedeztek föl. A bandának 22-éves bankórajzolója megillant ugyan a veszedelem elől, de fényképezett arczképével alkalmasint mielőbb nyomába akadnak.

△ (A délszláv akadémia) alapja 300,720 forintból áll. Ez összeg többnyire érték papirokba van fektetve. Az évi kamatok 9778 frtot tesznek.

Az összes tőke, a be nem fizetett kötelezvényekkel együtt, april hó végén 285,644 frt. volt.

△ (A pápai czipész-czéh) főt. Szabó Imrét, a közoktatási miniszterium osztálytanácsosát s Pápa városa ujonnan megválasztott képviselőjét, tiszteletbeli czipész-mesternek választotta.

A nagyvilágból.

‡ (Sarolta császárné,) a szerencsétlen Miksa özvegye, már napok óta Brüsszelben van, de állapota csak nem javul. Ismételve hire terjed, hogy Sarolta, midőn Mexikóból utban volt Miramare felé, a vaudoux-féle szerrel megmérgeztette, mely szer egyik sajátságos vegyülete nem öl, hanem örültté tesz. A császárnének elutazásakor Veracruzban egy iratot csuszattak kezébe, mely irat tartalma az volt, hogy ő felsége élete „baráti kéztől“ fenyegetve van. A császárné egyvalakire gyanakodott, ki vele együtt volt a hajón, azért csak a hajónép számára készített közös eledelekből evett, s nem akart elfogadni semmi külön ételt vagy italt. Innét datálódik az ő gyanakodása, mely később egész környezetére kiterjedett, s most talán a belga királyné az az egyetlen, a ki iránt teljes bizalommal viseltetik. — Mint Brüsszelből aug. 9-ről írják, a szerencsétlen császárnének végre tudtul adták Miksa halálát, de nem a halál nemét. A császárné ezen értesítésre az első pillanatban merev nyugodtságot mutatott, de ezt aztán határtalan fájdalom kitörései váltották fel.

‡ (A magyar fényképészet) nagy győzelmet aratott a párisi világkiállításon. Egy new-yorki folyóirat, a „Monthly Review“ így ír a többi közt: „A fényképészeti kiállításokat végig nézvé, csodálkozással vesszük észre, mennyire előhaladt e részben Magyarország, és habozás nélkül kimondhatjuk, miszerint jelenleg a fényképészet Pesten előhaladottabb fokon áll, mint Párisban.“

‡ (Lipcsében) már megjelent négy kötet Miksa császár műveiből; a többi három kötet pedig még az őszszel elhagyja a sajtót.

‡ (Szt.-Pétervárról) írja egy levelező, hogy az ottani hölgyek a szláv-testvérek iránti nagy rokonszenvet öltönyeik által is igyekeznek kimutatni. E pillanatban az előkelő orosz hölgyek a különböző szláv-testvérek nemzeti viseletében járnak. Legtöbb a szerb öltöny, a szerb ujjassal, és a piros kontytakaróval, minthogy ez a legfestőibb. Van azonban cseh, tót és ruthen öltöny is, sőt a görög szintén divatos, természetesen az új görög. M. grófnő a mult hó végén egy jelmezes estélyt rendezett, melyre minden meghívott szláv-ruhába volt öltözve, férfiak és nők egyiránt. Fényes és festői estély volt. A lakomán folyvást a szláv testvérek egyesüléseért üritettek poharat. Szláv dalokat játszottak, s nagy hatást tett a grófnő azon intézkedése, hogy a szlávoknál divatozó hangszerek is képviselve voltak s azokon megfelelő öltönyű zenészek játszottak.

‡ (Pustowojtoff k. a.) Párisban él, s a francia kormánytól, mint a lengyel fölkelés többi tisztje, havonként 100 franknyi nyugdíjat huz. A forradalom előtt neki 20,000 ezüst rubelnyi vagyona volt, de ezt egészen a fölkelők gyámolítására fordította.

‡ (Ruha halálfejekkel.) Egyik lyoni gyárosnál közelebb olyan ruhát rendeltek meg, melynek alapja fekete legyen, azon pedig fehér halálfelek, a ruha guirlandját pedig könyvek (!) képezzék. A gyárban eleintén nem akartak hitelt adni a rendelvénynek, de csakhamar 10,000 frank érkezvén, hozzá fogtak a ruha gyártásához. Most egész Lyon e ruháról beszél, s róla általános az a hír, hogy Viktória angol királyné rendelte (?)

‡ (A párisi kiállításon) tolvajverseny is volt. Hat párisi zsebmetsző fogadott hat londoni ellen, hogy melyik társaság lop több órát egy nap alatt. Fogadtak pedig tíz darab 200 frankos fehérban. Munkához láttak és este a 6 angol zsákmánya 25 óra volt, ezek közt 8 ezüst, a párisiaké pedig 37 óra, még pedig csupa arany, a párisi zsebmetszők tehát fényes diadalt arattak.

‡ (A francia nők) hajuk-festésével még mindig nem hagytak föl. Akármennyire bizonyítgassák is az orvosok, mily ártalmasan hat ez a hajra, sőt az egész test egészségére is, — a könyvüvéru francia nők nem hathatnak, s a hajszínesítése napról napra általánosbbá válik. A jelenlegi kedvenc hajszin az ugynevezett „Bismarkszin“ vagy — a mint szintén nevezik — „tüzes havanna barna“; e szín nem szép ugyan, s egyetlen arczhoz sem áll jól, de mit tesz ez? a divat azt mondja: sic volo, sic jubeo! Ki azonban haját nem akarja festeni, ez a hajporhoz folyamodik, s vagy arany-sárgát, vagy arany-pirosat, vagy pirosasbarnát választ, tetszése s izlése szerint. A hajszin a toilette s az öltözékszínhez képest is változik, s a délelőtti sétakor más a haj, mint az esti salonöltözéküél. Reméljük, hogy e badarságot nálunk nem fogják utánozni.

‡ (Katastropha a tengeren.) A „Hudson“ nevű amerikai gőzös, mely június közepe körül indult el Bostonból Európába, megrakva köszénnel és kátránnyal, szomorú véget ért a tengeren. Jun. 22-én egy angol gőzös egy csolnakot látott meg, mely a tengeren szabadjára himbálózott. Távcso segélyével észrevették, hogy a csolnak orránál valaki mozdulatlanul guggol. A kapitány arra vezényelte a hajót, s a csolnakban összesen öt férfit és két nőt találtak, a legnyomortabb és szenvedő állapotban. A hajó orránál guggoló, s még kettő — az egyik nő — meg voltak halva, a többiek éhségtől s forróságtól elgyötörve, a csolnak fenekén feküdtek. Ezek beszéltek el a „Hudson“ szerencsétlen sorsát. Jun. 18-án este — az elindulás második napján — tűz támadt a hajón. A hajón levők a mentő csolnakokra tolongtak. Az angol gőzös által fölhalált menekülők nem tudnak semmit a többiekről. Hajnal felé még láttak három más csolnakot a tenger síkján lebegni, de nap feljöttekor mind eltűnt szemök elől. Ők

heten voltak a csolnakban, egyetlen falat étel vagy csöpp ivó víz nélkül. Fölváltva eveztek, a míg birtak. De 20-ikán éjjel már az éhség és fáradság végképen kimerítette valamennyit, s többen eszméletlenül feküdtek a csolnak fenekén, a tenger kényére és a gondviselésre bizván csolnakuk sorsát 21-én nagy forróság volt, mely leirhatlan kinok. kal töltötte el mindnyájokat. Az egyik nő, egy özvegy asszony, ki férje halála után Európába akart menni szülőihez, még dél körül meghalt. A másik két halott egy 54 és 62 esztendősbostoni kereskedő volt. A többiek is valamennyien Amerikából valók, s midőn megmentésük érkezett, már élet s halál közt lebegtek. Keserves utjok alatt két izben láttak hajót, de oly nagy távolban, hogy azok észre nem vették őket. Legszomorubb sorsa van az életben maradt nőnek, ki még fiatal s a „Hudson“ égésekor látta, hogy férje kis fiával együtt egy másik csolnakba menekült; nem tudja, mi történt velök. A többi menekvőnek még eddig semmi nyoma. A „Hudson“-on a hajó-személyzettel együtt 134-en utaztak.

‡ (Valódi amerikai tervező fő) szükséges ahoz, hogy mint lehetne az atlanti oceán alatt alagutat ásni, hogy Amerikát és Európát vasut által kössék össze. Az amerikai lapok egész komolysággal foglalkoznak e tervvel. Őka dolgot már csaknem bizonyosnak állítják és azt mondják, hogy a jelenkor legnevezeteseb mérnökei kivihetőnek ítélték e vállalatot, csakhogy az természetesen jókora összegbe kerülne. A költségek mindössze 500 millió font sterlingre, vagyis magyarán mondva: 5000 millió forintba ragnának. Nagy számú pénzemberek készen állanak már — úgy írják ők — hogy a legujabb mérnöki tudomány e roppant győzedelmét létesítsék, és mihelyt a tervezetek ki lesznek dolgozva, már a pénzeket is haladéktalanul össze fogják tenni.

‡ (A Montblanc) megmászására ismét sok angol és francia jelent meg, s a hegyi fogadókat e szenvedélyes hegymászók foglalták el. Több angol már május havában a hegyre költözött, a legmagasbban fekvő hegyi fogadóba, hogy tanulmányozzák a hegyi utakat. Angol szívóssággal daczoltak az időjárással és uti kellemetlenségekkel. Ott van Pycrost kapitány, ki már három izben volt a Montblanc csucsán s évenkénti látogatásai alatt annyit pazarolt, hogy a környékben már egészen közmondásossá vált. Augusztus végire van tervben egy nagy fölrándulás, melyet Pycrost vezet, s erre még april havában meghívókat küldött szét. A hegymászók közt nevezetes még a szép Mrs Glover, ki a bércek közt szintén ismeretes, s nő létere egyike a legbátrabb hegymászóknak. Férfi ruhában, szöges cipőkben és bottal jár mindig. Mrs Glover különben is szenvedélyes fűvész.

‡ (Konstantinápolyban) aug. 2-dikán roppant tűzvész dühöngött. Leégett a pénzügyminiszterium épülete is, s ott hamvadt sok fontos okmány.

Egy veleg.

— **A nők öltözéke** soha sem lehet teljes ékszerek nélkül. De nagy baj, hogy a drága kövek, gyöngyök oly szerények, hogy egy csipke könnyen elfedheti azokat. Már régen gondolkoznak tehát, miként lehetne az ékszereket ragyogóbbá tenni, vagy valami ragyogóbb szerekkel helyettesíteni. Nem régen Párisban valakinek az a gondolata jött, hogy az ékszerek közt villany-fényt kellene alkalmazni; a villanytelep elrejtésére elég bő a ruha. Erre a tervre egy természettudós sokkal egyszerűbb módot ajánlott, mondván, hogy a forró égő alatt, például Mexikóban Vera-Cruz környékén vannak nagyobb fajta, erős világú sz. János bogarak (cucujo-k), melyeket már ott régen használnak fülbevalóknak. A bogarat az indiánok fogják esténként, és pedig úgy, hogy egy darab égő szénen pálcza végére szurnak s azt erősen hintázzák. Erre a cucujo a vélt tolokódó társ felé repül s ekkor elcsipik. Az összefogdosott rovarokat a piacra viszik, s olcsón adják el. A mexikói hölgyek a bogarakat házi állatok gyanánt tartják és ápolják, e célra készített finom drót fonatú kalitkában s cukornád szeletekkel táplálják. Mondják, hogy egészségük fenntartására mulhatlanul szükséges, miszerint a természetben élvezett reggeli és esti harmat helyett naponként kétszer megfüröszsék. Midőn e bogaraknak rendeltetésüket kell betölteni, igen finom tüllből készült kis zacskóba teszik, s vagy a fülbevalókra függesztik, vagy csoportosan a ruhára aggatják. Este pompásan ragyognak, s ha közeliükben ékszer van, azokat szikrázó fénnel árasztják el. Legszebb az ékszer, ha kolibri tollakkal van körülveve. A villanyos fejdíszek helyét tehát ezeket kellene használni.

— **A férjes nőnek nincs szüksége álfogakra.** Fiatal nő kereste meg a legelső fogorvost egy fogat tétetendő be magának. Az orvos jól ismerte a hölgyet s mondá:

— Asszonyom, minek volnának kegyednek az álfogak, hiszen már úgy is férjnél van.

— **Juarez jellemzéséhez.** Egy francia, ki Juarez foglyai közt volt, ekkép írja őt le: „Juarez kimélt minket a mennyire csak teheté, sokszor szólalt fel mellettünk, de lelármázták. A csapatok minduntalan azzal vádolták, hogy el akarja őket árulni, azért kiméli életünket, hogy egykor, későbbi szerencsétlenség esetében kezesül szolgáljunk neki; a vezérek azzal fenyegették, hogy ott hagyják.

Búsan, haragosan, de mit sem tehetve járt a falu romjai közt, lázas, de könnyű léptekkel, daczára kövérségének és 64. évének. Meg meg rázta kopasz fejét, ökölbe szorítá kezeit; aztán látszólag nyugodtabban tért vissza hozzánk, de érzök, hogy mosolya eltűnt, s remegtünk, mert ez jeladás volt az agyonlövésére. A utolsó lövés után, Juarez végigsimított porral és izzadsággal fődött arcán, s valamit mormogott magában. Néha egészen megfellebbezett szörnyű helyzetünkről, s lágy

kellemes hangon beszélt nekünk uti-adomákat, különösen Franciaországból, hol Miramon és Santa Anna harmadszori elnöksége alatt volt.

Aztán a legkellemesebb világvívó lőn s mi is neveltünk néha teljes szívből. Juarez kifogyhatlan fecsegő, s fölötte tanult, de mindent fonakul tekint. Ő egy elnyomorodott fajtól származik, melynek jelei: kiálló arczsontjai, alacsony, sima szürke hajjal árnyalt homloka, orra, és apró fekete szemei, melyekből néha egy-egy véres villám cikázik. Ő közép-termetű, s a vegyített indiai faj egy rút példánya. Erkölcsi tiszták, józansága rendkívüli; szeret sokat dolgozni. Ritka mulatságai olvasásból, hosszú sétákból — gyalog vagy lóháton, sakkjátékból állnak; ez utóbbiban azonban igen gyenge.“

— **New-Orleansban** egy „Merkur“ című lap jelenik meg, mely igazi amerikai élelmességgel egyesíti a tudnivalókat, mulattatókat és a reklamot. A következő mutatvány egyik számából eléggé jellemzi: „Egy könyvet ajánlunk, mely most jelent meg és Therhag uti leveleit tartalmazza. Mr. Therhag ez utazását Cande et Comp. hajóján tette. (E derék társulatot alkalmilag ajánljuk az utazóknak.) A könyv kiállítása pompás, papírja oly sima, hogy vetélkedik azon sellyemmel, melyből a Pardo-cég (ebben és ebben az utazásban) most rendez végeladást. Tartalma szellemesen kedveltetni meg az utazásokat s kirándulásokat, s ha e könyv már el volna terjedve, bizonyára nem hiúsult volna meg Mr. Phillips kirándulási vállalata, ki minden nagy előkészületeket megtévén, annyira bele bukott, hogy a befizetett részvétjegyek árának csak felét fizetheti vissza. Azonban ajánljuk, hogy a közönség a törvény ereje által kényszerítse őt. Mr. Therhag könyve 218 lapra terjed, s e szerint vastagabb Mr. Collin „Kanadájánál,“ melynek silányságban alig találjuk párját, s a kinek egy dollárnyi kivető pénze van, inkább vegye meg azon az idősb Thumnál nagy választékban kapható pompás lámpa-ellenzőket. Lincoln arcképe díszíti. Mr. Therhag könyvében csinos metszvények vannak, oly finoman metszve, hogy Bindfors göröcsőveivel (2 és 50 dollár választékban kaphatók) sem találhatunk rajtok kifogást. Habár Mr. Munkel étköző helyiségeiben (kedd, csütörtök és szombat zené is van) kellemesen lehet szórakozni, Mr. Therhag könyve is a legkellemesebb szórakozást nyújtja, kivált most, midőn a szunyogoktól a szabadban mozogni sem lehet. De bizonyára nem a szunyogok az okai, hogy Mr. Mulay kávéházát nem látogatják, ki oly szemtelen eseléséget tart, hogy ezek a borralalóért majd lehúzzák az embert. Ismételjük, hogy Mr. Therhag könyvében sok a szellem, s ezt azért ismételjük, hogy alkalmunk legyen a közönség figyelmébe ajánlani — egy zongora-tanítót, ki igazán szellemes és kevés igényű ember. Irodánk bővebb fölvilágosítást adhat, valamint egy helyes ortográfiájú és szép írású fiatal emberről is, ki egyik lábát az Egyesült-Államok szolgálatában veszté el. Ezek után ajánljuk Mr.

Therhag könyvét, mely Mr. Stapa kereskedésében kapható, ki két hó múlva egészen újra rendezi boltját. Ennyi mindenről ír a „Merkur,” míg — Mr. Therhag könyvét ajánlja.

— **Első Napoleon iskolai bizonyítványa.** Egy régi könyvben következő jegyzetekre akadhatni, melyeket Keralis úr, a francia katona-iskola felügyelője az ifju Bonapartéről irt, s melynek folytán az utóbbi 1784-dik október tizenhetedikén a párisi katona-iskolába fölvetetett: „Bonaparte ur, született 1769-diki augusztus 15-dikén 4 láb, 5 hüvelyk, 11 vonal; jó testalkatu, kitünő egészségu, engedelmes (souis), becsületes és háladatos. Derék magaviselettel bir s a matematikában nagy szorgalmat fejt ki; középszerűen ért a történet- és a földrajzhoz, a széptudományokban és latinban igen gyöngé. Kitünő tengerész lesz belőle.“

— **Női önszépítések.** Az arab nők kezük s lábuk ujjait pirosra, szemöldökeiket feketére, ajkukat kékre festik. A perzsa nők fekete gyűrűt festenek szemük köré, s ezenkívül, különös alakokat arcukra. A japáni nők megaranyozzák fogait s az indiai nők pirosra festik azokat. Gurusuratban a fogaknak szép feketéknek kell lenniök, hogy szépeknek tartassanak. A hottentotta nők egész testüket felváltva feketére s pirosra festik, mint valami sakkdeszkát. Grönlandban a nők arcukat pirosra és sárgára festik. Hindu családok, ha igen elegánsan kívánnak föllépní, egész testüket sáfrán- és zsiregyveleggel kenik be. A csöndes és indiai oceán minden szigetén a nők és férfiak számos alakot tétoválnak az arcra, ajkra, sőt a nyelvre is. Az ujhollandiak kagylókkal sebesítik meg magukat, s a sebet sokáig nyitva tartják, úgy hogy mély sebforradások támadnak, melyek nagy szépségül tekintetnek. Az ujhollandiaknál szokásos más csonkítás abban áll, hogy gyermekeiknek, midőn még kicsinyek, a balkéz kis ujját a második izben levágják. A régi perzsáknál a sasorr tulajdonosnőjének gyakran királyi méltóságot hozott; Sumatra szigetén ellenben leánykaja orrát az anya ovatosan laposra nyomja. Az Oregonvidék vad törzseinél a kis gyermekek s főleg a leánygyermekek koponyájára folytonos nyomást gyakorolnak, mert az ez által létrejött laposságot nagy szépségnek tartják. — Az újabbkori perzsa nők nagy ellenszenvvel viseltetnek a vörös haj ellen, míg a törökök ezt nagyra becsülik. Khinában szépek a kis gömbölyű szemek, a miért is a leányok szempilláikat folytonosan ránczигálják, hogy hoosszuk és vékonyak legyenek. A khinai nők legnagyobb szépsége azonban tudvalevőleg lábukban áll, melyet leggyöngédebb korukban oly annyira összeszoritanak, hogy későbbi növése majdnem lehetlenné válik. A négy kisebb

ujjat a láb alá hajlítják, melynek talpához idővel oda nő. Egy másik szépség az ujkörmökben fekszik, melyek oly hoosszak, hogy kis bambusz-hüvelyek által sérülések ellen meg kell azokat óvni.

Rejtvény.

Geszner Lujzától.

3. 6. Ritka ember kit ne érne.
3. 4. 5. Mértékletesen élj véle.
5. 2. 3. Ezzé csak szerelem legyen,
Éretted így boldog leszen.
1. 6. 5. Hangszereken föl lelheted.
3. 4. 5. 6. Ez volt édes hazánk felett.
1 - 6. Nagy pusztítást vitt ez véghez,
Mióta a világ létez.

A lapunk 15-ik számában közlött rejtvény értelme: „Buda-Pest.” Helyes megfejtését beküldő Terray Emmilia.

Szerkesztői üzenetek.

S. J. urnőnek Csiz. A festett kelmét elküldtük.

M. E. k. a. Nyir-Bátor. A megrendelt felöltőt rég küldtük el, megérkezett-e?

S. K. urnőnek Keszthely. A január-junius félévi folyam példányai kaphatók a kiadó hivatalban 3 frtért.

Z. S. urnak Sz . . . n. Bérmentetlen leveleket nem fogadunk el csak rendes munkatársaktól.

☞ Ismételve kérjük fel t. előfizetőinket arra, hogy minden, a szerkesztőséget érdeklő leveleket a „Divatvilág” szerkesztőségének, Pest ősz utca 4. sz., a reclamatiókat pedig egyenest a kiadó hivatalba, egyetem utca 4. sz. czimezni sziveskedjenek.

☞ Teljes-számú példányokkal jan. hótól fogva még szolgálhatunk.

TARTALOM. Nők köre: Általános divattudósítást K. Beniczky Irmától. — A divatkép leírása. — A hagymánövények. — Konyhaszat. — A sebek gyógyítása. — Olvasó-asztal: Szépészeti levelek egy hölgyhöz. Oeser Keresztélytől. — Unokahugomnak. Benedek Aladártól — A fehér leány. (Rege) Milesz Bélától. — Felmegyek a legmagasabb bérzre . . . Imrefi Jánostól. — Lorenzo. Velenzei novella. H. Elmától. — Társadalmi bajaink. Rodich-tól. — Az aradi orsz. dalünnepély. Ábrányi Kornéltól. — Színház és művészet. — Levelezés. — Hirharang. — Vidéki pósta. — A nagyvilágból. — Egyveleg. — Rejtvény. — Szerkesztői üzenetek.

☞ Melléklet: Előfizetési felhívás ily czimű, képekkel diszített, népszerű munkára: „A magyar szabadságharc története, 1848 - 1849.“

☞ Melléklet: Divatkép.

Főmunkatárs:
KULIFFAY EDE.

Kiadó-tulajdonos:
HECKENAST GUSZTÁV.

Felelős szerkesztő:
K. BENICZKY IRMA.